

CATRO CUESTIÓN S SOBRE A NEGOCIACIÓN COLECTIVA NUN SECTOR SINGULAR: A ESTIBA E DESESTIBA DE BUQUES (*)

Javier Gárate Castro

Catedrático de Dereito do Traballo e da Seguridade Social
da Universidade de Santiago de Compostela

SUMARIO

1. DETERMINACIÓN DOS CONVENIOS COLECTIVOS SOMETIDOS A ESTUDIO

2. COBERTURA

3. ESTRUCTURA: A) Introducción. B) Ámbito dos convenios: a) Restricción das unidades de contratación utilizables; b) Unidades de contratación utilizadas. Predominio do convenio de porto: a') El convenio de porto (ou dun conxunto de portos) como convenio de sector ou de grupo de empresas; b') El convenio de porto (ou dun conxunto de portos) como convenio "franxa". C) Distribución ou repartición de materias entre o Acordo estatal e os convenios colectivos de ámbito inferior. D) Sobre a eficacia das estipulacións do Acordo estatal condicionantes do contido e dos ámbitos persoal e funcional dos convenios de ámbito inferior.

4. SUXEITOS NEGOCIADORES

5. ASPECTOS TEMPORAIS: A) Xeneral. B) Dos Acordos estatais. C) Dos convenios de porto (ou dun conxunto de portos): a) Duración; b) Entrada en vigor. Retroactividade; c) Denuncia; d) Prórrogas; e) Ultraactividad.

(Abreviaturas utilizadas: Ar. (*Repertorio de xurisprudencia* de "Aranzadi"), AS (revista *Aranzadi Social*), BOC (*Boletín Oficial de Cantabria*), BOE (*Boletín Oficial do Estado*), BOIB (*Boletín Oficial das Islas Baleares*), BOP (*Boletín Oficial da Provincia*), BORM (*Boletín Oficial da Rexión de Murcia*), DGT (*Dirección Xeral de Traballo*), DOGA (*Diario Oficial de Galicia*), DOGC (*Diario Oficial de la Generalitat de Catalunya*), ET (Texto refundido da Lei do Estatuto dos Traballadores, aprobado por Real Decreto lexislativo 1/1995, de 24 marzo), I.O. J (revista *Información Laboral. Jurisprudencia, de Lex Nova*), LPMM (Lei 27/1992, de 24 novembro, de portos do Estado e da mariña mercante), OM (Orde Ministerial), RDLED (Real Decreto-lei 2/1986, de 23 maio, sobre servizo público de estiba e estiba de buques), REDE (Regulamento de execución do Real Decreto-lei 2/1986, de 23 maio, sobre servizo público de estiba e estiba de buques, aprobado por Real Decreto 371/1987, de 13 marzo), SANTO (sentencia da Audiencia Nacional; da súa Sala do Social), STS (sentencia do Tribunal Supremo; da súa Sala do Social), STSJ (sentencia de Tribunal Superior de Xustiza, da súa Sala do Social e da Comunidade Autónoma que se indique), TS (Tribunal Supremo).

Faise constar que o estudo que segue forma parte dos resultados do proxecto de investigación "O Dereito do Traballo ante as novas formas de organización da produción de bens e servizos", subvencionado polo Ministerio de Ciencia e Tecnoloxía e o Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (referencia BJU2003-02519).

(*) Traducción ó galego: José Antonio Prado Leira, funcionario do Consello Galego de Relacións Laborais

I. INTRODUCCIÓN

A realización dun estudo sobre a negociación colectiva desenvolvida nun determinado sector debe partir da previa delimitación deste, o que conduce, necesariamente, á identificación das actividades que o definen. Semellante tarefa non está exenta, polo xeral, de dificultades, pois é doado que se descubran labores a inclusión das cales no sector admita discusión e deba resolverse acudindo a un criterio convencional ou formal. Aínda así, revélase indispensable para alcanzar unha cabal idea dos convenios colectivos que han tomarse en consideración, que serán os que comprendan no seu ámbito (funcional e persoal) ás empresas que se ocupen das aludidas actividades e ós traballadores que fagan posible, coa prestación dos seus servicios, a cobertura dos labores propios delas. Unha vez realizada a tarefa descrita, cabe que razóns metodolóxicas aconsellen, permitan ou xustifiquen cingui-lo estudio a un grupo dos aludidos convenios que, por exemplo, revisten a maior importancia dentro do sector ou comparten unhas características que non se atopan no resto dos convenios propios del, entendido en toda a súa amplitude. En calquera caso, insístease en que a opción polo anterior non exime de fixar esa amplitude. Por outro lado, é conveniente que esta acompañada da explicación do motivo da elección.

A pouco que se indague sobre as operacións características da estiba e estiba de buques e as normas estatais que actualmente rexen a súa prestación, de modo principal o RDLED e o REDE, aparece, inmediatamente, aparte da súa suxeición a un complexo réxime: 1) que o núcleo máis relevante daquelas o forman actividades que se declaran constitutivas de un "*servicio público*", non por si mesmas, senón por levarse a cabo en determinados portos¹ e "nos buques e dentro da zona portuaria"². 2) Que tales actividades figuran sometidas a unha xestión especial, da que se ocupan, directamente, o RDLED, o REDE e a OM de 15 abril 1987. E 3) que ese sometemento comprende que a execución dos labores materiais necesarios para a prestación das actividades deba encomendarse, de forma obrigada, a traballadores ós que se atribúe a cualificación de "portuarios" por contar cunha capacitación profesional específica e acreditada para a realización dos aludidas labores, os cales figuran vinculados contractual, ben a algunha das "sociedades estatais" ou entidades equivalentes de ámbito autonómico constituídas para o efecto, que celebran os correspondentes contratos co obxecto de ceder ós contratados ás empresas estibadoras concesionarias do servicio público de estiba e estiba³; ben a unha destas empresas⁴, do equipo da cal forman parte. A relación laboral concertada será, no primeiro caso, a *especial* que regulan o RDLED⁵ e o seu regulamento de execución (REDE)⁶; no segundo, a *común* á que se refiren estes mesmos textos legais, nos seus arts.

1 Os de *interese xeral* (art. 5 LPMM), de titularidade estatal (disponse entón que as referidas actividades integran un "servicio público *esencial*"; art. 1.1 RDLED), e aqueles outros que non teñan esta consideración, pero nos que ata a data de entrada en vigor do RDLED exercese as súas funcións a Organización de Traballos Portuarios. Os portos ultimamente mencionados son de titularidade da Comunidade Autónoma en que se sitúen, sempre que ésta asumise a oportuna competencia (art. 1 RDLED en relación co art. 5 LPMM).

2 Art. 2 RDLED. De acordo co art. 2, parágrafo último, REDE, é zona portuaria "o espacio físico que comprende a zona de servicios do porto e a zona I. Considérase zona I a zona definida como tal para cada porto para os efectos de tarifas portuarias".

3 art. 1 RDLED.

4 Véase Título II RDLED.

5 No seu Título V. Un estudio amplo da devandita relación laboral especial en P. T. RODRÍGUEZ RAMOS: *A relación laboral especial dos estibadores portuarios*, Trotta (Madrid, 1997).

6 Tamén no seu Título V.

10 e 12, respectivamente, que dispoñen o seu sometemento a certas regras particulares que supoñen unha restricción da liberdade de contratación.

Sen embargo, non se esgotan nas anteriores as actividades que cabe incluír no sector. En efecto, nos portos a que se vén facendo referencia⁷, hai outras que, aínda desenvolvéndose nos buques ou na zona portuaria, non se describen entre as integrantes do servizo público ou figuran excluídas da consideración de tal⁸. Esas actividades poden ser igualmente realizadas polas empresas estibadoras valéndose de "persoal propio vinculado laboralmente a elas por relación laboral común" ou de "persoal con relación laboral especial" (cedido, polo tanto, pola sociedade estatal)⁹; ou, tamén, por empresas que non sexan concesionarias do servizo público, as cales nunca poderán servirse do persoal ultimamente mencionado ou, noutros termos, só poderán valerse de traballadores vinculados por un contrato de traballo común, os que, por outra banda, debe entenderse que non é preciso que posúan a condición de "traballadores portuarios"¹⁰, da que trata o Título IV RDLED e REDE, e, polo tanto, poderán ser libremente contratados, ó queda-la súa relación laboral á marxe das previsións destas normas e suxeita, na súa integridade, á lexislación laboral xeneral. Entre esas empresas ás que agora se fai referencia figuran as propietarias ou armadoras dos buques que se deben cargar e descargar, ás que se consente que poden cubrir algunhas das actividades contempladas, expresamente excluídas da consideración de servizo público, con persoal pertencente á tripulación do correspondente buque¹¹. Pero, ademais, aínda que teñan menos relevancia cuantitativa e cualitativa, hai que ter en conta as actividades ou operacións de estiba e estiba realizadas fóra dos buques e da zona portuaria, así como as desenvolvidas nos moitos portos que quedan fóra do ámbito de aplicación do RDLED; todas esas actividades, que tampouco forman parte do servizo público que este configura, están excluídas do réxime ó que o devandito texto legal suxeita as relacións laborais (especiais ou comúns) concertadas para a cobertura das tarefas propias do devandito servizo.

Entendido o sector coa amplitude resultante de atender a tódalas actividades de estiba e estiba indicadas (as constitutivas de servizo público; as excluídas desta consideración e as non integrantes daquel, pero complementarias, ámbalas dúas desenvolvidas nos buques ou na zona portuaria e nos portos afectados polo RDLED; as realizadas fóra dos buques e da zona portuaria en calquera porto ou dentro de aqueles e ésta, pero, neste último caso, en portos excluídos da aplicación do RDLED), a negociación colectiva

7 Os indicados na nota 1.

8 Véase art. 2 RDLED e arts. 3, 4 e 6 REDE.

9 Art. 12, parágrafo último, REDE. Sobre a difícil interpretación do precepto e as razóns que se opoñen á admisión de que unha empresa estibadora poida realizar con estibadores cedidos por unha das sociedades estatais, vinculados a ela por relación laboral especial, as actividades que o art. 3 REDE exclúe da consideración de servizo público, véase P. T. RODRÍGUEZ RAMOS, op. cit., páxinas 147-149. Para esta autora, o recurso a esa cesión unicamente cobra sentido en relación coas tarefas non integrantes do servizo público, aínda que relacionadas con el (actividades complementarias), ás que se refire o art. 6 REDE: "as empresas estibadoras poderán realizar, ademais das actividades integrantes do servizo público, actividades que non teñan este carácter, tales como as relacionadas coa entrega e recepción de mercadorías, que, efectuándose no espazo físico do porto, estean directamente ligadas ó tránsito de mercadorías deste".

Entre as actividades ás que se refire o precepto transcrito figuran, segundo tivo oportunidade de sinalala STSJ Cantabria de 23 abril 1996 (AS 1.326), as de pesaxe e control de carga. Para a Sala, esta actividade "relaciónase ou vincula co propio tránsito polo porto da mercadoría, ó ser previo ou posterior a éste", polo que "se enmarca máis ben dentro das complementarias de recepción e entrega das mercadorías. Tal natureza instrumental ou complementaria é innegable".

10 Así, STSJ Cantabria de 23 abril 1996, cit.

11 Art. 2.d) e g) RDLED e arts. 3.d) e f) e 4 REDE.

a estudar habería de comprende-lo exame de tódolos convenios que afecten a calquera empresa e traballadores (portuarios en sentido estricto ou non) que leven a cabo ningún deses tipos de actividades, incluídos, pois, os que teñan un ámbito funcional e persoal máis amplo, no que non figuren como centrais as tarefas de estiba e estiba e os traballadores ocupados nelas representen unha minoría fronte ós dedicados a outras; ou ata as compatibilicen con estas, consumidoras da maior parte do tempo de traballo. Semellante opción ten, sen embargo, o importante inconveniente de conducir á toma en consideración de convenios de características ben distintas, reguladores de situacións heteroxéneas, algunhas moi diferentes entre si e, polo tanto, de difícil ou, en ocasións, de imposible comparación ou relación, o que representa un serio obstáculo para a presentación, sen distorsións ou desenfocos, dos resultados da análise de cada materia.

Fronte á anterior opción, existe outra menos ambiciosa, aínda que igualmente lexítima, que evita o inconveniente sinalado. Tal opción, que, unha vez comprobada a súa viabilidade, é a aquí seguida, consiste en circunscribi-la análise á negociación colectiva que afecta ó núcleo duro e máis representativo do sector, composto polas diversas actividades de estiba e estiba desenvolvidas nos portos incluídos no ámbito de aplicación do RDLED¹², na realización da cal interveñen traballadores portuarios, no sentido que da á expresión este texto legal, así como as sociedades estatais ou entidades autonómicas equivalentes, unhas e outras como cedentes daqueles, e, por último, as empresas estibadoras concesionarias do servicio público configurado polo propio RDLED. Entre as aludidas actividades prevalecen ou destacan, con moito, as constitutivas do referido servicio público. A incuestionable e insistentemente sinalada máxima relevancia que convén a tales actividades explica, por si mesma, que estas teñan entidade sobrada para xustificar un estudio centrado na negociación colectiva que se serve delas para defini-lo ámbito funcional dos correspondentes convenios.

Un estudio como o que acaba de indicarse rexeita calquera cualificación de marginal e só pode ser considerado de carácter substancial. Pero é que, ademais, o obstáculo que podería opoñerse á súa realización, que é o da falta de convenios colectivos de ámbito coincidente, de forma total ou case total, co núcleo central das actividades de estiba e estiba que figuran suxeitas ás prescricións do RDLED e REDE, ou o reducido número e a escasa cobertura dos existentes, non concorre. En efecto, unha vez examinado o conxunto dos convenios colectivos que comprenden no seu ámbito funcional tarefas de estiba e estiba dalgún dos tipos identificados ó comezo do presente apartado, descóbrese que un importante número deles limitan ese ámbito ás devanditas tarefas ou, se se prefire, son específicos destas e dos que as levan a cabo de forma directa (non se estenden a outros traballadores cos que poidan conta-las empresas). Ademais, en tódolos casos, o expresado ámbito toma como referencia principal, non necesariamente exclusiva, os labores que se sinalou que se consideran integrantes do servicio público de estiba e estiba¹³, o que comporta que os convenios de que se trata inclúan no seu ámbito persoal, sen excepción, ós traballadores portuarios ós que resulta de aplicación o RDLED e o REDE e, polo tanto, figuran vinculados, ben por unha relación laboral especial concertada con algunha das sociedades estatais ou entidades autonómicas equivalentes, ben por unha relación laboral común concertada con posterioridade (con suspensión da súa logo da relación laboral especial coa correspondente sociedade estatal ou entidade autónomi-

12 Véxase nota 1.

13 Lémbrese que iso supeditase legalmente a que a execución dos labores teña lugar nos buques e dentro da zona portuaria e nos portos que identifica o art. 1 RDLED.

ca) con algunha das empresas concesionarias daquel servizo público, as cales, por hoxe, son as únicas que poden facerse cargo da súa cobertura ou xestión¹⁴, mentres non se modifique a regulación do acceso ós servizos portuarios, que debe experimentar importantes cambios como consecuencia das medidas de signo liberizador incorporadas á proposta de Directiva sobre ese acceso, a tramitación da cal atopa xa moi avanzada.

Polas razóns expostas, convimos, ós efectos do presente estudo, en que a negociación colectiva no sector da estiba e estiba de buques a compoñen os convenios colectivos que encaixan na descrición precedente. Todos eles teñen en común o que afectan a traballadores contratados especificamente por sociedades estatais ou autonómicas de estiba e estiba ou por empresas estibadoras para a realización dos labores ós que se fixo referencia, entre elas, sempre, as constitutivas do servizo público de estiba e estiba, da identificación da cal se ocupan o art. 2 RDLED e os arts. 2, 3 e 4 REDE. Dende este punto de vista, o que un convenio afecte a esas sociedades ou empresas, ou a traballadores que presten servizos para elas e, mesmo, asuman entre os seus labores a realización de actividades de estiba e estiba, non conduce, por si só, a consideralo integrante da negociación colectiva do sector da estiba e estiba. Precísase, ademais, que o seu ámbito funcional sexa, practicamente, coextenso ó determinado por aquelas actividades, que han de ser maioritarias fronte a outras posibles, de carácter complementario; e que o seu ámbito persoal tome como principal referencia os traballadores portuarios, no sentido que se vén dando a esta expresión -os suxeitos ás previsións do RDLED e REDE-. A forma de concibi-lo sector aquí propugnada coincide, precisamente, coa observada por parte dos convenios colectivos ultimamente aludidos, que se identifican a si mesmos, con frecuencia, como do "sector portuario"¹⁵, do "sector portuario de estiba"¹⁶, do "sector de estiba e estiba"¹⁷ ou, sen máis, do "sector de estiba"¹⁸, chegándose a manifestar, nalgún, que se entende por sector estatal de estiba e estiba o referido ó conxunto de sociedades de estiba e estiba constituídas ou que se constituían ó amparo do Real Decreto-lei 2/1986, empresas estibadoras que realicen os labores de servizo público de estiba e estiba de buques e as complementarias e estibadores portuarios contratados polas sociedades de estiba e estiba, en réxime de relación laboral especial, ou polas empresas estibadoras, en réxime de relación laboral común¹⁹.

A asunción da anterior concepción do sector explica que non se tomen aquí en consideración, por exemplo: 1) os convenios que, aínda que afecten, entre outras ou exclusivamente, a empresas estibadoras, inclúen no seu ámbito, como máximo, a moi concretas e poucas categorías de traballadores que realizan ou poden chegar a realizar certas tarefas cualificables de estiba e estiba, pero nunca constitutivas do servizo público regulado polo RDLED nin de necesaria execución por "traballadores portuarios" nin,

14 Véxase Título II RDLED e REDE.

15 Así, Acordos **para a regulación das relacións laborais no sector portuario**, de 1988, 1993 e 1999; convenios colectivos dos portos de **Valencia** e **Málaga**.

16 Así, convenio colectivo do porto de **Alacante**.

17 Así, convenios colectivos dos portos de **Avilés** e **Xixón** e de **Tarragona**.

18 Así, convenio colectivo do porto de **Alxeciras** e Acordo estatal sobre **réxime disciplinario do sector de estiba, de 1996**.

19 Art. 3 **II Acordo de formación continua para o sector estatal de estiba e estiba**.

algunhas, dentro da "zona portuaria"²⁰. 2) Os convenios que cinguen ese ámbito ó persoal dedicado a tarefas alleas ás de estiba e estiba (persoal administrativo, subalterno, de limpeza), distintas das directamente inherentes á súa execución material nos buques e dentro da zona portuaria, e que, todo o máis, non pasarían de admitir, algunhas delas, a cualificación de puramente complementarias²¹. Ou, en fin, 3) os convenios de actividades pesqueiras que contemplan a posibilidade de carga e descarga das capturas pesqueiras

20 Véxase, por exemplo, convenios de **empresas consignatarias de buques e axencias de alfándegas da Comunidade Autónoma de Murcia e comisionistas de tránsito e empresas estibadoras de Cartaxena** (Res. DGT da Consellería de Traballo e Política Social de febreiro 2003; BORM de 27 igual mes e ano); de **empresas consignatarias de buques, axencias de alfándegas, estibadoras portuarias e comisionistas de tránsito** da provincia de A Coruña (Res. Delegación Provincial da Consellería de Xustiza, Interior e Relacións Laborais de 29 agosto 2001; DOGA de 2 novembro); do sector **consignatarias de buques, estibadoras e contratistas de operacións portuarias** de As Palmas (Res. Dirección[Enderezo] Territorial de Traballo de 8 maio 2000; BOP de 26 de igual mes e ano) ou do sector de consignatarias de buques, estibadores de cargas e **descargas e comisionistas de tránsito** de Cantabria (Res. de 14 xullo 2000; BOC de 11 agosto). Tamén cabe traer a colación aquí convenios como o de **empresas estibadoras portuarias** da provincia de Barcelona (Res. Delegación Territorial de Traballo de 12 decembro 2000; DOGC 6 marzo 2001), o art da cal. 1 prescribe que obrigará "a tódalas empresas comprendidas no título denominación do convenio e ós seus traballadores, *con excepción dos pertencentes ós rexistros da sociedade estatal de estiba e estiba do Porto de Barcelona como estibadores portuarios*"; ou os do sector de **empresas navieiras, consignatarias de buques, axentes de alfándegas, empresas estibadoras e transitarios** da provincia de Valencia (Res. Dirección[Enderezo] Territorial de Traballo de 13 decembro 1994; BOP de 1 febreiro 1995) e de **empresas consignatarias de buques, empresas estibadoras, transitarios e axentes de alfándegas** da provincia de Castelló (Res. Delegación Territorial de Emprego e Traballo de 19 agosto 2002; BOP do 24 de igual mes e ano), que dispoñen, tamén no art. 1, a súa aplicación ás relacións de traballo establecidas entre as referidas empresas e "o persoal administrativo, técnico, subalterno e de relación laboral común *-con expresa salvidade do persoal desta natureza que, polo seu peculiar réxime e funcións, baxa de rexerse por normas doutro convenio-* que preste os seus servizos en oficinas centrais, delegacións, representacións, zona portuaria e outros centros de traballo dependentes directamente daquelas". Aínda que se omite a directa identificación dos traballadores suxeitos a unha relación laboral común rexidos, "polo seu peculiar réxime e funcións", por outro convenio, é claro que se está a aludir, polo menos, ós destinados a actividades constitutivas do servizo público de estiba e estiba rexido polo RDLED, o que evita problemas de concorrencia cos convenios colectivos específicos de tales actividades. A intención de excluír do ámbito do convenio ós traballadores que realizan estas para algún dos tipos de empresas agora considerados conduce, algunhas veces, a deixar fose da regulación convencional ás "contratistas de operacións portuarias" vinculadas de forma expresa -hai que entender que noutro momento- pola derogada ordenanza de traballo de estibadores portuarios (OM de 29 marzo 1974), como sucede nos convenios do sector de **consignatarios de buques** da provincia de Tarragona (Res. Delegación Territorial de Traballo de 11 xuño 2001; DOGC de 14 setembro. Art. 1: "o presente convenio afecta, sen excepción, a tódalas empresas de axencias de alfándegas, carga e descarga, consignatarios de buques, comisionistas de tránsito e/ou transitarios estranxeiros contratistas de operacións portuarias non vinculadas de forma expresa pola ordenanza laboral de estibadores portuarios expedidores internacionais e asimilados") e do sector de **empresas consignatarias de buques e axentes de alfándegas** da provincia de Sevilla (Res. Delegación Provincial da Consellería de Traballo de 14 xullo 1992; BOP de 8 setembro 1992. Art. 1: queda incluído neste convenio "o persoal administrativo, subalterno e de servizos varios, dependentes dos contratistas de operacións portuarias, non vinculados expresamente pola ordenanza de traballo de estibadores portuarios").

Sobre o concepto legal de "zona portuaria" véxase *supra*, nota 2.

21 É o caso, por exemplo, dos convenios de **empresas consignatarias de buques** da provincia de Barcelona (Res. Delegación Territorial de Traballo de 2 setembro 2002; DOGC de 7 outubro) e de **consignatarias de buques e axentes de alfándegas** de Baleares (Res. Dirección Xeral Traballo e Saúde Laboral de 8 maio 2001; BOIB de 24 de igual mes e ano).

por parte dos tripulantes dos buques²², o que constitúe unha forma de realiza-las correspondentes tarefas de estiba e estiba en réxime de autoasistencia ou autoprestación. No caso dos que afectan a empresas estibadoras, estase, polo xeral, ante convenios que incluírían o tipo de traballos a que se refire a base 11, parágrafo terceiro, das de "xestión do servizo público de estiba e estiba de buques en portos de interese{xuro} xeral"²³, realizados nestes portos ou nos asimilados a eles²⁴. Nalgunha ocasión, a peculiaridade pode chegar a residir no feito de que a execución das actividades de estiba e estiba propias do ámbito funcional do convenio se leva a cabo en portos que non teñen a consideración legal á que se acaba de facer referencia²⁵.

Acoutado na forma exposta o sector da estiba e estiba, o tratamento das cuestións abordadas parte do exame do último dos convenios negociados en cada unidade de negociación, aplicable na data tomada para o peche do estudo (setembro de 2003), ben por non esgotar aínda o período de duración pactado, ben por estar afectado por unha prórroga expresa ou tácita ou atoparse en situación de "ultraactividad". Salvo que se indique expresamente outra cousa, calquera mención a un convenio debe entenderse feita a aquel a aplicación do cal se manteña en virtude dalgunha das circunstancias sinaladas.

2. COBERTURA

Probablemente, a temperá derogación da ordenanza de traballo de "estibadores portuarios"²⁶, levada a cabo polo RDLED (disposición derogatoria), actuou como factor estimulante do desenvolvemento da negociación colectiva no sector, animando a conclusión de convenios substitutivos da regulación de condicións de traballo proporcionada pola devandita ordenanza. Neste sentido, entendido o sector da estiba e estiba nos termos propostos na parte correspondente á determinación do "ámbito do estudo", non se descobre naquel, certamente, ningún espazo carente de convenio aplicable. A cobertura da regulación convencional chega, dunha ou outra forma, a tódolos traballadores e empresas (sociedades estatais de estiba e estiba, entidades autonómicas equivalentes e empresas estibadoras) dende o momento en que rexe para uns e outras, polo menos: 1) o **III Acordo para a regulación das relacións laborais no sector portuario**, e o **II Acordo estatal de formación continua para o sector estatal de estiba e estiba**, apli-

22 É o caso do convenio colectivo de **a flota conxeladora do banco pesqueiro canario-sahariano** (Res. DGT de 6 agosto 1997; BOE de igual mes e ano. Art. 11: "*Carga e descarga*") ou do convenio colectivo para **a pesca marítima de arrastre ó fresco do porto de Cádiz** [Res. Delegación Provincial da Consellería de Traballo de 13 xullo 1992; BOP de 17 agosto. Art. 31: "*Descarga do buque*". A dotación do buque, en casos de forza maior, que perigue a carga do buque ou en lugares onde non exista equipo{persoal} de traballadores especializados para as tarefas de carga e descarga, arrastre ata a lonxa, ou almacén e cantos traballos se deriven da manipulación de peixe fresco proveniente (sic) dos buques afectados por este convenio, poderá realizar estas funcións en xornada continuada de seis horas ou partida de oito horas, percibindo, en tal suposto, a cantidade de 22.791 pesetas cada tripulante que participe nestas].

23 De acordo coa devandita base, "para a dirección{enderezazo}, organización e administración da empresa [estibadora] así como para a realización de traballos non incluídos no ámbito do servizo público de estiba, que deberán ser obxecto de autorización da Administración portuaria, [aquela] poderá empregar ó persoal que estime axeitado, a entrada da cal no recinto portuario deberá autorizar a Administración portuaria polos procedementos de control que estime oportunos".

24 Os do art. 1.2 RDLED.

25 Tal parece se-lo caso do convenio colectivo da empresa ESTIBA E ESTIBA DO NOROESTE, S. L. (ESTINORTE) (Res. Delegación provincial da Consellería de Xustiza, Interior e Relacións Laborais de 28 maio 2002; BOP de 26 xullo).

26 OM de 29 marzo 1974.

cables directamente tanto ás actividades de estiba e estiba constitutivas de servicio público realizadas nos portos do Estado de interese{xuro} xeral e nos portos de titularidade dunha Comunidade Autónoma ós que resulta de aplicación a regra do art. 1.2, parágrafo segundo, RDLED, como ás denominadas "actividades complementarias"²⁷.

Pero, ademais de por eses Acordos estatais, a maior parte dos traballadores portuarios que realizan actividades de estiba e estiba de buques constitutivas do servicio público regulado polo RDLED, así como das sociedades estatais (ou entidades autonómicas equivalentes) ou empresas estibadoras ó equipo das cales pertencen, contan cun convenio negociado, polo xeral de forma exclusiva, para o porto no que desenvolven a súa actividade. Son minoría os supostos en que non se atopou un deses convenios de ámbito inferior, concluído axustándose ás previsións do **III Acordo** estatal ou dalgún dos que o precederon e aplicable xunto con el. Polo que se refire ós portos do Estado de interese xeral²⁸, non aparece convenio propio ou compartido con algún outro porto nos de Marín-Pontevedra, Vigo, Tarifa, Carboeiras, Ceuta, Cala Sabina (Formentera), Arrecife, Porto Rosario, San Sebastián de la Gomera, Santa Cruz de la Palma, La Estaca e Timirijaque. Deles, os casos máis destacados, pola importancia dos portos, son os de Marín-Pontevedra e Vigo. En ningún outro porto de interese xeral e de importancia ou relevancia equivalente falta un convenio do tipo do que agora se considera.

3. ESTRUCTURA

A) Introducción

A estrutura da negociación colectiva do sector caracterízase, dende antigo, pola presenza dun acordo de ámbito estatal que establece pautas ou regras de *articulación e coordinación* ou complementariedade coas unidades de contratación de ámbito inferior e os convenios que poden negociarse para elas. Á primeira experiencia ó respecto, representada polo **Convenio colectivo marco de ámbito sectorial de estibadores portuarios**, de 1980²⁹, seguiron, xa trala reordenación da actividade levada a cabo polo RDLED, tres **Acordos para a regulación das relacións laborais no sector portuario**,

27 Véxase arts. 2 e 3 do primeiro de os Acordos e art. 3 do segundo.

28 Sobre o concepto de tales véase art. 5 LPMM. Merecen a expresada consideración (anexo Lei cit., modificado por Lei 62/1997, de 26 decembro, así como Reais Decretos 1046/1994, de 20 maio, e 233/2000, de 18 febreiro) os de: Pasaxes, Bilbao, Santander, Xixón-Musel, Avilés, San Cibrao, Ferrol e a súa ría, A Coruña, Vilagarcía de Arousa e a súa ría, Marín-Pontevedra e a súa ría, Vigo e a súa ría, Huelva, Sevilla e a súa ría, Cádiz e a súa baía (inclúe os de Porto de Santa María, zona franca de Cádiz, Porto Real, Baixo da Cabezuela e Porto Sherry), Tarifa, Alxeciras-A Línea, Málaga, Motril, Almería, Carboeiras, Ceuta, Melilla, Cartaxena (inclúe a dársena de Entulleiras), Alacante, Gandía, Valencia, Sagunto e Castellón, Tarragona, Barcelona, Palma de Mallorca, Alcudia, Mahón, Eivissa e Cala Sabina, Arrecife, Porto Rosario, As Palmas (inclúe os de Salinetas e Arinaga), Santa Cruz de Tenerife (inclúe o de Granadilla), Los Cristianos, Guía de Isora, San Sebastián de la Gomera, Santa Cruz de la Palma, La Estaca e Timirijaque.

29 A execución da resolución DGT de 15 setembro 1980, pola que se ordenaba a publicación deste convenio marco, foi suspendida por resolución da Secretaría de Estado de Emprego e Relacións Laborais de 2 xuño 1981 (BOP de 18 de igual mes), que acordou, ademais, seguir polos seus trámites o recurso de alzada interposto no seu día.

o ámbito da cal, non equiparable ó que tiña o **Convenio colectivo marco** de 1980³⁰, coincide coa extensión que aquí se atribúe ó sector da estiba e estiba de buques. O primeiro de tales Acordos foi subscrito en 1988, o segundo en 1993³¹ e o último, aínda en vigor, en 1999. Polo seu ámbito, que se circunscribe ós traballadores das empresas afectadas (sociedades de estiba e estiba e empresas estibadoras) ocupados na realización dun grupo particular de actividades de estiba e estiba (as constitutivas do servizo público e as complementarias que para o efecto/ó efecto se relacionan), pode dicirse que se está ante Acordos "franxa".

Apelando expresamente ó disposto no art. 83.3 ET (posibilidade de elaboración de "acordos sobre materias concretas")³², aínda que, sen dúbida, tamén poderían traer a colación o previsto no apartado 2 de igual artigo, os tres Acordos incorporan previsións que conducen a unha limitación das unidades de contratación utilizables na negociación en ámbitos inferiores. Á súa vez, regulan con vocación de exclusividade importantes materias e suxeitan a restricións o tratamento doutras remitido ós convenios colectivos que cheguen a concluírse naqueles ámbitos. Respecto ó primeiro grupo de materias, tales convenios non poderían ir máis alá da "reproducción íntegra" do disposto no correspondente Acordo ou do "desenvolvemento preciso" que requira a súa "eficaz aplicación"³³; respecto ó segundo grupo, haberían de acomodarse ós criterios de regulación sentados polo devandito Acordo³⁴. En suma, condiciónase tanto o posible contido normativo dos convenios colectivos de ámbito inferior como a elección deste. Cosa distinta é que semellante condicionamento e os instrumentos dispostos para asegura-la súa efectividade sexan válidos en tódolos casos, o que, anticipase xa, non parece que aconteza a partir da reforma do ET de 1994, por moito que se manifeste que aquel está cuberto polo citado apartado 3 do art. 83 deste texto legal, que, igual que o apartado 2, debe interpretarse tendo en conta a súa afectación polos parágrafos segundo e terceiro que se engaden, a raíz daquela reforma, ó art. 84 ET. Ademais, o referido condicionamento dependerá de que se admita que o Acordo que o incorpora, que aparenta ser estatutario dos contemplados no art. 83 ET (negociación de acordos ou convenios sobre estrutura da negociación colectiva), encaixe realmente entre os que posúen tal natureza³⁵.

No Acordo estatal vixente, a efectividade das súas estipulacións sobre os dous aspectos aquí considerados pretende conseguirse: 1) mediante a declaración da nulidade das cláusulas dos convenios ou acordos de ámbito inferior que incumpran as aludidas estipulacións³⁶; e 2) mediante a suxeición deses convenios ou acordos á súa previa e preceptiva aprobación pola comisión mixta do propio Acordo estatal³⁷.

30 Aplicable, dun lado, "na totalidade dos portos existentes no Estado español, así como nos que no futuro se creen ou habiliten" (art. 3); doutro, ás "relacións do traballo que se orixinen con motivo da realización de labores portuarios entre as empresas portuarias da OTP (consignatarias, estibadoras, armadoras, axentes de alfándegas, comisionistas de tránsito, contratistas portuarios e demais entidades que figuren inscritas no censo especial de empresas da OTP)" e "a totalidade dos traballadores censados ou contratados por aquela" (arte. 1 y 2).

31 En cumprimento das previsións dos seus art. 10.1 e 15, subscribíronse dous acordos complementarios, un sobre **clasificación profesional das sociedades de estiba e estiba**, de 1994, e outro sobre **régime disciplinario do sector de estiba**, de 1996.

32 Véxase arts. 2.3 e 5, parágrafo último, do Acordo vixente; art. 2.4 Acordo 1988 e arts. 2.4 e 3, parágrafo penúltimo, Acordo 1993.

33 Arts. 4 Acordos 1988 e 1993; art. 5 Acordo 1999.

34 *Ibidem*.

35 Véxase infra, apartado 3.D).

36 Art. 5, parágrafo último.

37 Disposición adicional cuarta.

B) **Ámbito dos convenios**

a) *Restricción das unidades de contratación utilizables*

Segundo se acaba de sinalar, a estrutura da negociación colectiva do sector componse dun convenio ou acordo de ámbito estatal e de convenios de ámbitos inferiores. Pois ben, complemento da explícita admisión da negociación deses convenios de ámbitos inferiores é a precisión de cáles poden ser tales ámbitos. A cuestión atopou xa certa resposta no Acordo estatal de 1988, que, aínda que facía referencia, de modo similar a como sucedese no Convenio colectivo marco de 1980 38, a convenios de ámbito inferior (ó do Acordo, sobreenténdese)³⁹ ou a unha negociación en "ámbitos territoriais inferiores"⁴⁰ ou nos "ámbitos funcionais ou territoriais máis idóneos"⁴¹, engadía que estes debían respecta-lo ámbito persoal do propio Acordo⁴², que comprendía, fundamentalmente, "á totalidade dos estibadores portuarios, ben contratados polas sociedades estatais, en réxime de relación laboral especial, ou polas empresas estibadoras, en réxime de relación laboral común"⁴³. Non é difícil descubrir que semellante regra implicaba a eliminación da posibilidade de emprego de calquera unidade de contratación. Descartábase, claramente, o recurso ás que agrupasen só a un ou a outro dos mencionados grupos de estibadores portuarios e, con iso, o convenio colectivo de empresa. Por outra banda, é certo que non se chegaba a manifestar que fose inviable un convenio para os estibadores dunha sociedade estatal e unha ou varias das empresas estibadoras do correspondente porto; aínda así, iso constituía unha posibilidade máis teórica que real, de modo que, a pesar de que non se indicase expresamente, parece que a unidade de contratación non podería ser inferior á formada pola sociedade estatal e a totalidade das empresas estibadores dun porto e os dous grupos de estibadores xa coñecidos⁴⁴.

Non se apartan do camiño emprendido polo Acordo de 1988 os Acordos de 1993 e 1999. Tamén eles, á vez que recorren a expresións iguais ou parecidas ás empregadas polo primeiro, como as de convenios colectivos de "ámbito local"⁴⁵ ou negociación en ámbitos inferiores⁴⁶, restrinxen as posibilidades á hora de elixir estes. A diferencia reside en que agora se elimina xa calquera dúbida acerca da configuración do porto como elemento definitorio da unidade de contratación máis reducida dentro das admisibles. Segundo o art. 13 do Acordo de 1993 e o art. 15 do Acordo vixente, constitúe "unidade mínima de negociación nos ámbitos inferiores", non susceptible de modificación polos suxeitos negociadores, so pena de nulidade da correspondente cláusula⁴⁷, a constituída

38 No art. 8, que remitía ó convenio de porto ou de grupo de portos: "As partes contratantes, conscientes da necesidade de regula-las condicións de traballo atendendo ás peculiaridades de cada porto, grupos de portos, etc, confirman expresamente o carácter marco do presente convenio colectivo. En tal sentido, comprométense a que no prazo de dous meses a partir da entrada en vigor do convenio iniciarán as negociacións de convenios colectivos por portos, grupos de portos, etc, sobre as materias non reguladas neste documento, cando así sexa solicitado por algunha das partes".

39 Arts. 2 (apartado 3), 3, 4, 6 (apartado 2), 9 [apartados 1.a-n), 2 e 3], 14, 16 e disposición transitoria (apartado 3).

40 Art. 2.4.

41 Art. 3.

42 *Ibidem*.

43 Art. 2.2.

44 Un convenio que non se estendese a todas esas empresas estibadoras conducíase, practicamente, pola suxeición dos convenios colectivos de ámbito inferior á necesaria afectación ós dous referidos grupos de estibadores, a que nas excluídas non puidese rexer máis convenio que o Acordo estatal.

45 Arts. 3.4 e 10.5.c) e disposición adicional única Acordo 1999.

46 Art. 2.3 Acordo 1999.

por cada porto (incluído no ámbito de aplicación do RDLED) e a totalidade dos estibadores que nel queden comprendidos no ámbito persoal de tales Acordos, que son, basicamente⁴⁸, como no Acordo de 1988, os afectos á realización dos traballos portuarios constitutivos do servizo público de estiba e estiba, vinculados, polo tanto, ben a unha sociedade estatal ou entidade autónoma equivalente, ben a unha empresa estibadora.

Aparte do indicado convenio de porto, séguese permitindo, igual que baixo a vixencia do Acordo de 1988, sempre que os estibadores ós que se apliquen sigan sendo tódolos que nos portos afectados figuren incluídos no referido ámbito persoal, a negociación dun convenio para dous ou máis portos ou para os portos dunha determinada comunidade autónoma. Tamén permanece o rexeitamento: 1) ó convenio de empresa (dunha sociedade estatal de estiba e estiba, dunha entidade autónoma equivalente ou dunha empresa estibadora); 2) a que afecte a estibadores pertencentes a varias sociedades estatais de estiba e estiba ou entidades autónomas equivalentes; e 3) a que se circunscriba ás empresas estibadoras dun ou máis portos e ós que por conta e baixo dependencia delas realizan as actividades constitutivas do servizo público de estiba e estiba. Tal oposición a que os convenios de ámbito inferior poidan afectar unicamente a estes estibadores, vinculados por relación laboral común, ou ós vinculados por relación laboral especial a unha sociedade estatal ou entidade autónoma equivalente, as orixes da cal remóntanse, como xa se indicou, ó Acordo de 1988, é algo sobre o que se preocupan de insistir os dous Acordos agora considerados⁴⁹. Por último, a indicación de que non se negociarán convenios colectivos de ámbito inferior "que non integren a a *totalidade* dos estibadores do porto afectado"⁵⁰ pode servir para postular a exclusión dos que afecten a un grupo determinado de estibadores dunha sociedade estatal de estiba e estiba e das empresas estibadoras do correspondente porto (convenio franxa).

Convenio de porto axustado á previsión dos Acordos comentados é, dende logo, o do grupo de empresas constituído pola sociedade estatal (ou entidade autónoma equivalente) e as empresas estibadoras que xestionan o servizo público de estiba e estiba nun concreto porto dos incluídos no ámbito de aplicación do RDLED.

b) Unidades de contratación utilizadas. Predominio do convenio de porto

Os convenios colectivos de ámbito inferior ó dos Acordos considerados móstranse respectuosos ou non se desvían das limitacións que establecen estes respecto ás unidades de contratación sobre as que poden asentarse aqueles, a pesar de que a validez das referidas limitacións é cuestionable á luz do art. 84 ET⁵¹. Non hai convenios de ámbito

47 Art. 3, parágrafo último, Acordo 1993; art. 5, tamén parágrafo último, Acordo 1999.

48 Art. 2 de ámbolos dous Acordos.

49 Así, no Acordo vixente, aparece, ademais de no seu art. 15, no art. 2.3, implicitamente, e, xa explicitamente, no art. 5, onde se manifesta: 1) que "as partes se comprometen a non negociar convenios colectivos ou pactos de calquera natureza [habería que incluír aquí os convenios "extraestatutarios"] de ámbito inferior ó presente Acordo que modifiquen o ámbito persoal previsto no artigo 2, é dicir, que non integren á totalidade dos estibadores do porto afectado"; e 2) que o incumprimento do anterior "contravén a articulación pactada a teor do disposto no art. 83.3 do Estatuto dos Traballadores". Ámbalas dúas previsións son similares ás que figuraban no art. 3 do Acordo de 1993, onde tamén se indicaba -reproducindo termos dos de igual artigo do Acordo de 1988- que os suxeitos lexitimados para negociar os convenios de ámbito inferior poderían "delimitar os ámbitos funcionais ou territoriais máis idóneos", aínda que respectando sempre o "ámbito persoal" ó que se vén facendo referencia.

50 Art. 5, parágrafo cuarto, Acordo vixente e 3, parágrafo terceiro, Acordo 1993.

51 Véxase infra, apartado 3.D).

inferior ó de porto ou que afecten unicamente a un dos grupos de estibadores incluídos no ámbito persoal do Acordo estatal vixente no momento da súa negociación.

A maioría dos convenios son de porto. De tódolos convenios atopados, que son os relacionados no anexo deste estudo, as únicas excepcións ó anterior as constitúen dous convenios de ámbito autonómico e outros dous que inclúen os portos de senllas provincias. Os primeiros son os do **sector de estiba e estiba do Principado de Asturias** (portos de Avilés e Xixón) e de **os portos comerciais dependentes de Portos da Generalitat** de Cataluña (portos de Palamós, Vilanova i Geltrú e San Carlos de la Rápita); os segundos, os de **estibadores portuarios dos portos de Tenerife** e de **estiba e estiba dos portos da Illa de Gran Canaria**.

Con moita frecuencia, ó respecto das apuntadas restricións impostas nos Acordos estatais queda reflectido nunha cláusula en onde as partes do convenio manifestan, con evidente influxo do disposto en tales Acordos, o seu compromiso de non negociar outros convenios colectivos ou pactos de calquera natureza de ámbito inferior que non integren á totalidade dos traballadores portuarios ou estibadores do porto de que se trate⁵². Ás veces exclusivamente e outras con carácter previo á anterior estipulación, tamén é moi frecuente a inclusión dunha cláusula na que se declara, con invocación da prohibición de concorrencia do art. 84 ET, que "ningún outro convenio colectivo, calquera que sexa o seu ámbito, poderá regular relacións laborais obxecto do presente convenio mentres este se ache en vigor"⁵³. Tendo en conta o ámbito dos convenios que a incorporan, a regra responde ó propósito de que non se negocien convenios de ámbito inferior ós que se fixo referencia (de porto e para a totalidade dos dous grupos de estibadores xa coñecidos); en cambio, non persegue nin impide, como non o fai tampouco o art. 84 ET, a conclusión dun convenio de ámbito superior que non pretenda estende-la súa regulación ós incluídos no ámbito do aludido convenio anterior. Así, por exemplo, respectando o

52 Os termos son similares ós empregados polas partes dos Acordos estatais de 1993 e 1999, nos seus arts. 3 e 5, respectivamente. Móstrao claramente a comparación do contido destes (ver, ademais da nota 42, a nota 40 e texto concordante) co de calquera das cláusulas ás que se fixo referencia no texto, das que serve de exemplo a do art. 5.3 do convenio do porto de **Almería**:

"As partes de comprometen a non negociar convenios colectivos ou pactos de calquera natureza de ámbito inferior ó presente convenio colectivo que modifiquen o ámbito persoal previsto no artigo 2 do Acordo nacional de estiba, é dicir, que non integren á totalidade dos traballadores portuarios do porto de Almería.

O incumprimento do disposto no parágrafo anterior contravén a articulación pactada a teor do disposto no artigo 83.3 do Estatuto dos Traballadores (...).

Nos supostos de incumprimento das obrigas contraídas nos parágrafos anteriores, as partes conveñen a nulidade do pactado contra as estipulacións do Acordo nacional de estiba e do presente convenio colectivo".

Sen máis diferenza relevante que a relativa ó porto e, no seu caso, ó Acordo estatal, que será o de 1993 cando o correspondente convenio figure negociado baixo a súa vixencia, aparece unha cláusula como a anterior, entre outros, nos convenios colectivos dos portos de **Alcudia** (art. 5.3, parágrafos segundo, terceiro, cuarto), **Alxeciras** (art. 5.3, parágrafos segundo e terceiro), **Barcelona** (art. 5.2, parágrafos segundo, terceiro e cuarto), **Baía de Cádiz** (art. 5.4), **Gran Canaria** (art. 5.4, parágrafos segundo, terceiro e cuarto), **Huelva** (art. 5.3, parágrafos segundo, terceiro e cuarto), **Eivissa** (art. 5, parágrafos sexto, sétimo e oitavo), **Málaga** (art. 5.3, parágrafos segundo, terceiro e cuarto), **Melilla** (art. 6), **Tenerife** (art. 5.3, procedente do convenio de 1995) e **Valencia** (art. 5.3, parágrafos segundo, terceiro e cuarto).

Omiten a referencia ás consecuencias do incumprimento do compromiso contemplado o convenio do porto de **Castellón** (art. 5.3) e o do porto de **Pasaxes** (disposición transitoria única, parágrafos terceiro e cuarto).

53 Entre outros, convenios dos portos de **Alcudia** (art. 5.3, parágrafo primeiro), **Alxeciras** (artigo 5.3, parágrafo primeiro), **Alacante** (art. 5), **Almería** (art. 5.3, parágrafo primeiro), **Barcelona** (art. 5.2, parágrafo primeiro), **Cartaxena** (art. 5.2), **Castellón** (art. 5.3), **Huelva** (art. 5.3, parágrafo primeiro), **Eivissa** (art. 5, parágrafo quinto), **Málaga** (art. 5.3, parágrafo primeiro), **Melilla** (art. 6), **Tarragona** (art. 5, parágrafo terceiro), **Tenerife** (art. 5.3, parágrafo primeiro, procedente do convenio de 1995) e **Valencia** (art. 5.3, parágrafo primeiro).

espacio normativo propio dun determinado convenio de porto, podería negociarse outro, durante a súa vixencia, para os portos da correspondente Comunidade Autónoma.

Se a prohibición de concorrencia do art. 84 ET impide, como acaba de apuntarse, que o convenio posterior de ámbito superior poida invadi-lo espacio normativo propio dun convenio anterior de ámbito máis reducido, a previsión dalgún convenio que sinala que "calquera outro convenio ou acordo regulador das condicións de traballo suscrito con anterioridade ... enténdese derogado en canto se opoña ó pactado no presente convenio, continuando vixente no que non resulte modificado"⁵⁴, só cobra sentido en relación cos posibles convenios "extraestatutarios" ou pactos ou acordos de empresa, que non son descartables⁵⁵. Outra cousa sería se a indicada previsión figurase no correspondente Acordo estatal, pois se estaría entón ante a primeira das excepcións introducidas polo parágrafo primeiro do citado artigo do ET, relativa ó "salvo pacto en contrario" que forme parte dun dos convenios colectivos contemplados no art. 83.2 de igual texto legal, que poden optar pola aplicación do convenio posterior como criterio de resolución dos conflitos de concorrencia entre convenios de distinto ámbito.

a') O convenio de porto (ou dun conxunto de portos) como convenio de sector ou de grupo de empresas

Aínda que os convenios de porto aquí examinados se presentan, con certa frecuencia, como convenios de *sector*, esta cualificación, dende o punto de vista do seu acomodo ás regras que rexen a lexitimación para negociar, só é segura ou non atopa obstáculos nalgunha ocasión, onde os suxeitos negociadores resultan ser sindicatos e asociacións empresariais⁵⁶, o que se corresponde co disposto polo art. 87 ET (apartados 2 e 3). Noutros casos, en cambio, non parece posible á vista dos que figuran como tales negociadores, a vocación de "estatutario" do convenio e o carácter de orde público que posúen as referidas regras sobre lexitimación para negociar, que negan esta, cando se trata de convenios de sector, ás empresas e ós órganos de representación unitaria. Así as cousas, a admisión da natureza "estatutaria" do convenio sálvase se se entende que se está ante un convenio de *grupo de empresas*: o constituído polo conxunto de empresas estibadoras do porto de que se trate e a correspondente sociedade estatal de estiba e estiba, no capital social da cal deben participar, necesariamente, as primeiras⁵⁷. Dito o anterior, aclárase que esa consideración de que se está ante un grupo de empresas opera para os efectos da negociación colectiva, non dos dereitos e obrigas derivados dos contratos de traballo dos estibadores; isto é, non se está ante un grupo en que concorran os elementos que conducen ós Tribunais laborais a declara-la comunicación de responsabili-

54 Art. 5.4, parágrafo último, convenio dos portos de **Gran Canaria**.

55 A tales pactos ou acordos de empresa ha de entenderse referido o disposto no art. 5 do convenio do porto de **Bilbao**, segundo o cal "os convenios das empresas estibadoras poderanse pactar dentro do seu ámbito en todas aquelas cuestións que non lles sexan prohibidas polas normas contidas no presente (retribución e estrutura da mesma, categoría profesional, xornada e vacacións)". De manterse o contrario, isto é, que se está a admiti-la negociación de convenios "estatutarios" de empresa, o precepto transcrito entraría en clara contradición co anexo III de igual convenio, onde os seus partes manifestan, reproducindo a fórmula do art. 13 do Acordo estatal de 1993, baixo a vixencia da cal se negociou, que "conveñen en sinalar como unidade mínima de negociación os referidos (sic) ó ámbito territorial de cada porto e ó persoal indicado no artigo 2º do presente convenio [a totalidade de estibadores do porto afectos ó servizo público de estiba e estiba e pertencentes tanto á sociedade estatal coma ás empresas estibadoras], sen que poidan modificarse tales unidades de negociación".

56 Así, convenio do porto de **Barcelona**, segundo se desprende do texto da resolución administrativa que dispón o seu rexistro, depósito e publicación, que fai referencia á subscripción daquel pola "Asociación de empresas estibadoras portuarias de Barcelona" e a "Organización de estibadores portuarios".

57 Véxase art. 5 RDLED.

dades das empresas integrantes en relación coas obrigas laborais e de seguridade social contraídas por unha delas cos seus traballadores⁵⁸.

Como se sabe, o problema do silencio do art. 87 ET acerca da lexitimación para negocia-lo convenio de grupo de empresas foi resolto polos Tribunais laborais conforme a un criterio "mixto", conforme ó cal a lexitimación da parte empresarial se determinaráse como nos convenios de empresa e a da parte social como nos convenios de sector, sen prexuízo de que tamén poidan negociar, excepcionalmente, cando a estrutura organizativa do grupo sexa relativamente simple, os órganos de representación unitaria⁵⁹. Pois ben, atendendo ós suxeitos negociadores, encaixarían na referida categoría de convenios de grupo de empresas, ademais dos subscritos polos sindicatos, dun lado, e as empresas estibadoras e as sociedades estatais, doutro⁶⁰, os subscritos por estas asumindo a representación da parte empresarial⁶¹, o cal, se ben se mira, na medida en que tódalas empresas estibadoras participan no capital social da sociedade estatal negociadora, á que está asociadas, responde ás características do modelo de relacións existentes entre as empresas dun grupo. É certo que este segundo tipo de convenios se presentan negociados por órganos de representación unitaria⁶²; sen embargo, iso non constitúe un obstáculo insalvable para a súa cualificación como "estatutarios" de grupo de empresas, pois podería entenderse que o devandito grupo posúe unha estrutura organizativa que non resulta excesivamente complexa e permite, polo tanto, aplica-la excepción apuntada pola xurisprudencia, relativa á lexitimación dos referidos órganos de representación⁶³.

Maiores dificultades presentan os casos, máis frecuentes, en que figuran como suxeitos negociadores, pola parte empresarial, a correspondente sociedade estatal e unha asociación integrada por empresas estibadoras⁶⁴. Descartada a lexitimación das asociacións empresariais para negociar un convenio de grupo de empresas, a posibilidade de que os convenios agora considerados, todos subscritos por sindicatos, tamén admitan a súa inclusión dentro da categoría dos "estatutarios" pasa por considerar que estamos ante convenios de *sector* que afectan, ademais da empresas privadas (as estibadoras que xestionan o servicio de estiba e estiba), a empresas públicas (as sociedades estatais) integrantes da Administración Pública, o que é moi cuestionable⁶⁵. Se se deixan a un lado as razóns que se opoñen a isto último, podería entón aplicarse a solución xurisprudencial

58 Sobre as razóns que se opoñen á apreciación de que o agrupamento contemplado sirva para os efectos da referida comunicación de responsabilidades, véase P. T. RODRÍGUEZ RAMOS, *op. cit.*, páxinas 174 e sigs.

59 Sobre o expresado criterio, entre outras, sentencias TS 17 de xuño de 2002 (I.O. J 1304), 20 xuño 2001 (I.O. J 1.477), 21 decembro 1999 (de *Sala Xeral* e con voto particular; I.O. J 2061) e 28 outubro de igual ano (I.O. J 1.499). Tamén SANTO de 25 xaneiro 2001 (I.O. J 355).

60 Así, convenios dos portos de **Bilbao, Gandía, Motril, Sagunto e Sevilla**. Nos tres últimos, a participación das empresas estibadoras na súa subscrición figura no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación de cada un deles.

61 Así, convenios colectivos dos portos de **A Coruña, Ferrol e Pasaxes**.

62 Polo menos, é o que indica a resolución da autoridade laboral que dispón o rexistro e a publicación do correspondente convenio. Igual intervención dos representantes unitarios descóbrese no convenio do porto de **Huelva**, suscrito, en representación da parte empresarial, pola sociedade estatal de estiba (ESTIHUELVA) e unha asociación de consignatarios de buques e empresas estibadoras.

63 Na práctica, a maioría dos convenios de grupos de empresas aparecen negociados, non por sindicatos, senón por órganos de representación unitaria, como o mostra, claramente, a análise realizada por R. P. RON LATAS, en AAVV: *A negociación colectiva nos grupos de empresas: procedementos de negociación e experiencias negociais*, coordinado por J. Martínez Girón, Ministerio de Trabajo e Asuntos Sociais (Madrid, 2003), páxinas 47-49.

64 Así, convenios dos portos de **Alcudía, Alicante, Gran Canaria, Xixón e Avilés, Eivissa, Mahón, Palma de Mallorca, dependentes de Portos da Generalitat, Tenerife e Valencia**.

65 Véxase P. T. RODRÍGUEZ RAMOS, *op. cit.*, páxinas 142-145. Tivo oportunidade de rexeita-la apuntada integración a STS (Contencioso-administrativo) de 4 decembro 1995 (Ar. 9.046).

que postula a necesaria adaptación das regras do art. 87 ET á posibilidade de negociar un convenio sectorial que afecte a empresas privadas e a unha Administración Pública⁶⁶ e á imposibilidade de que as asociacións empresariais poidan asumir a representación desta na negociación, que conduce a que se lle reconeça unha lexitimación propia ó respecto, independente da que corresponde a aquelas asociacións⁶⁷. Déixase en mans do lector valorar se o exposto ten suficiente consistencia para os efectos de permitir que os convenios ós que se fai referencia poidan cualificarse de "estatutarios" en atención ós suxeitos negociadores. Advírtese, iso si, que unha resposta afirmativa obrigaría, por coherencia, a poñer en dúbida a validez da aplicación do convenio do porto de **Barcelona** á correspondente sociedade estatal, pois, como se indicou⁶⁸, dito convenio aparece suscrito, pola parte empresarial, unicamente por unha asociación de empresarios.

b') O convenio de porto (ou dun conxunto de portos) como convenio "franxa"

Xa se indicou que os Acordos estatais encaixan na categoría de convenios "franxa", toda vez que non se aplican á totalidade dos traballadores cos que contan as empresas afectadas nin, polo tanto, a tódalas actividades ou tarefas que se realizan nelas. Polo mesmo motivo, tamén os convenios de porto merecen a referida consideración, avalada, ademais de polo contido das cláusulas que definen os ámbitos persoal e funcional daqueles, pola declaración que levan a cabo algúns deles no sentido de que "as actividades que realicen as empresas estibadoras como concesionarios dos servicios públicos ou complementarios de estiba e desestiba" incluídos no ámbito funcional do convenio "constituirán unha unidade independente das demais actividades da[s] mesma[s], á que quedará adscritos unicamente os estibadores portuarios de cada empresa contratados para a realización destes traballos"⁶⁹.

C) Distribución ou repartición de materias entre o Acordo estatal e os convenios colectivos de ámbito inferior

A finalidade e o contido dos Acordos estatais vai máis alá da estruturación da negociación colectiva ou do establecemento de regras sobre as unidades de contratación nas que se poden asenta-los convenios de ámbito inferior, comprensivas dos posibles ámbitos persoal e funcional destes. Como se advertiu, alcanzan tamén a unha repartición de materias entre o nivel estatal e os niveis inferiores de negociación (o porto ou os portos dunha determinada Comunidade autónoma), do que forma parte a regulación directa dun importante conxunto de condicións de traballo. A expresado repartición realízase de forma dispersa, ó longo dos preceptos dos Acordos, o cal non facilita, certamente, a identificación das concretas materias afectadas, para o que se fai necesario un labor de espigueo polo contido daqueles. En lugar de ofrecer unha lista ou relación clara e completa das aludidas materias, con indicación precisa das compartidas polos distintos ámbitos e das reservadas a cada un deles, os Acordos estatais optan por centra-lo seu esforzo no establecemento das pautas xerais a ter en conta ó respecto. Conforme a tales pautas, dun lado, as materias reguladas polo Acordo estatal só consenten o seu tratamento por parte dos convenios de ámbito inferior cando aquel remita de forma "expresa" ó devandito tratamento, que, polo demais, deberá axustarse ás condicións que acompañen á propia remisión; doutro, os convenios de ámbito inferior non poderán regula-las materias

66 Véxase art. 83.1 ET.

67 STS de 14 xuño 1999 (Ar. 5.216). Tamén STSX Galicia de 30 maio 2002.

68 Véxase *supra*, nota 56.

69 Así, por exemplo, convenios dos portos de **Ferrol** (art. 43), **Melilla** (art. 30), **dependentes de Portos da Generalitat** (art. 30), **Valencia** (art. 37) e **Vilagarcía** (art. 30).

que, aínda non abordadas polo Acordo estatal, figuren reservadas por este ó ámbito "sectorial" (o estatal)⁷⁰.

Loxicamente, os convenios de ámbito inferior poderán regular sen restricións as materias que o Acordo estatal non reserve á negociación estatal nin regule de forma exclusiva ou compartida cos aludidos convenios (mediante unha remisión expresa ó que neles se dispoña)⁷¹. Sen prexuízo do anterior, a relación entre as dúas pautas descritas e o contido dos Acordos pon ó descuberto:

1) Que é materia reservada á negociación estatal a definición dos ámbitos persoal e funcional dos convenios de ámbito inferior.

2) Que son moitas as materias reguladas directamente polos Acordos estatais que carecen de remisión expresa ó seu posible tratamento por parte de tales convenios. Respecto delas, estes deberían limitarse á mera reprodución do disposto no correspondente Acordo estatal ou ó "desenvolvemento preciso para a súa eficaz aplicación"⁷² e, en efecto, así acontece, como mostra o exame dos aludidos convenios. Entre as materias aquí consideradas figuran, sen ánimo exhaustivo, no Acordo vixente, a "estructura de persoal" (niveis óptimos de emprego e ocupación, ingresos na sociedade de estiba e condicións de ingreso e laborais dos traballadores do grupo "0" -"auxiliar" -), a "selección de persoal", a "suspensión da relación laboral especial", o "procedemento de incorporación de traballadores en relación laboral común", a "mobilidade funcional e polivalencia", a "clasificación profesional", os "dereitos sindicais" ou, en fin, o "régime disciplinario".

E 3) que son tamén abundantes as materias que contan con remisión a unha regulación por parte dos convenios de ámbito inferior suxeita á observancia de determinadas condicións establecidas polo correspondente Acordo estatal. No vixente, é o caso, por exemplo, do posible incremento do salario bruto dos estibadores do grupo profesional "0" ("auxiliar")⁷³, da xornada de traballo⁷⁴, dos días de descanso⁷⁵, das denominadas "horas de remate"⁷⁶, das vacacións⁷⁷, da estrutura salarial⁷⁸, da promoción profesional⁷⁹ e da delimitación e alcance das tarefas asignadas ó grupo profesional "0" ("auxiliar") ou das tarefas propias dos estibadores doutros grupos profesionais (do I e do II)⁸⁰.

D) Sobre a eficacia das estipulacións do Acordo estatal condicionantes do contido e dos ámbitos persoal e funcional dos convenios de ámbito inferior.

Con carácter xeral, os convenios colectivos de ámbito inferior axústanse á exposta repartición de materias e ós ámbitos persoal e funcional definidos polos Acordos estatais

70 Art. 5 Acordo vixente e art. 4 Acordos de 1988 e 1993.

71 É o caso, por exemplo, do período de proba, salvo o relativo ós traballadores pertencentes ó grupo profesional "0" ("auxiliar"); dos permisos (retribuídos e non retribuídos), salvo os relativos ó exercicio de funcións de representación dos traballadores; da suspensión do contrato de traballo, salvo a que afecte á relación laboral especial concertada cunha sociedade de estiba e estiba por inicio dunha relación laboral común cunha empresa estibadora; ou das permutas.

72 Ibídem.

73 Poderá incrementarse polos convenios colectivos de ámbito inferior "con complementos por cantidade de traballo" que non excedan do 30 por 100 do salario mensual do grupo [art. 6.3 g).

74 Art. 10.2.a-n).

75 Art. 10.2.e-v) e f).

76 Art. 10.3.b).

77 Art. 10.4.

78 Art. 10.5.

79 "A convocatoria, probas, puntuación e prelación, faranse segundo normas obxectivas pactadas en convenio ou acordadas pola comisión paritaria do convenio de ámbito inferior" (art. 11.7).

80 Art. 12.

baixo a vixencia da cal figuran negociados. Sen embargo, non é seguro que as cláusulas dos Acordos estatais reúnan sempre, en relación cos convenios de ámbito inferior posteriores á reforma do art. 84 ET levada a cabo no ano 1994, as condicións precisas que permitisen impoñer i facer esixible aquel axuste en caso de conflito; e iso pola considerable redución que experimenta, coa expresada reforma, o radio de acción das regras sobre estrutura da negociación colectiva, solución dos conflitos de concorrencia entre convenios e complementariedade das diversas unidades de contratación contidas nos convenios e acordos a que se refire o art. 83 ET.

Á vista da confirmación xurisprudencial da apuntada redución da posibilidade que teñen eses convenios e acordos de estrutura-la negociación colectiva e determinan-las materias que poden negociarse en cada ámbito, así como do carácter indispoñible da previsión do parágrafo segundo do art. 84 ET⁸¹, a validez e eficacia (a forza de obrigar) das estipulacións dos Acordos de 1993 e 1999 que impiden que os convenios de porto (ou dun conxunto de portos) poidan entrar na negociación de materias non comprendidas nas que relaciona o parágrafo terceiro do art. 84 ET resulta cuestionable respecto ós negociados baixo o Acordo de 1999 e, no caso dos negociados baixo o Acordo de 1993, respecto ós negociados a partir da entrada en vigor da reforma do citado artigo do ET. Resultaría entón, por exemplo, que os aludidos convenios de porto ou dun conxunto de portos poderían ter un ámbito persoal ou funcional non coincidente parcialmente co do correspondente Acordo estatal; ou non terían que acomodarse necesariamente ás regras deste sobre ingresos e selección de persoal portuario, salarios, suspensión da relación laboral de carácter especial, xornada, descansos, vacacións, xubilación forzosa ou dereitos sindicais.

No caso dos convenios "sectoriais" de porto, cabe concluír que o rexeitamento á validez e eficacia das aludidas estipulacións dos Acordos estatais está en sintonía coa indicada posición dos Tribunais laborais respecto á relación entre os arts. 83 e 84 ET. No caso dos convenios de porto que deben considerarse de grupo de empresas para salva-la súa natureza estatutaria, para chegar a igual conclusión é preciso admitir, en primeiro lugar, que o convenio de grupo de empresas queda incluído tamén entre os considerados polo parágrafo segundo do art. 84 ET (acordos ou convenios de ámbito "superior ó de empresa") e, en segundo lugar, que a referencia que fai o precepto á negociación destes por "sindicatos" e "asociacións empresariais" debe adaptarse convenientemente á anterior inclusión e, polo tanto, á lexitimación para negociar no grupo de empresas que

81 Así, entre outras, sentencias TS de 22 setembro 1988 (ÁS 7576; ineficacia, respecto ós convenios de ámbito superior á empresa concorrentes cun convenio colectivo estatal, da cláusula deste que establece para os primeiros a prohibición de negociar determinadas materias que non figuran o a lista do parágrafo terceiro do art. 84 ET), 17 outubro 2001 (I.O. J 2.340; regulación por convenio provincial dunha xornada de traballo que difire da que figura no convenio xeral de sector, por ser superior), 18 decembro 2002 (I.O. J 2.630; posibilidade de que o convenio de ámbito superior á empresa concorrente con outro sectorial de maior ámbito acorde un ámbito funcional que non coincida co deste último) e 27 marzo 2003 (I.O. J 490). Tamén SANTO 20 novembro 2002 (I.O. J 2.708) e STSJ País Vasco de 27 febreiro 2001 (I.O. J 569). De acordo coa STS de 22 setembro 1988, cit., os termos da cal reproducen, frecuentemente, as sentencias posteriores que tiveron igual oportunidade de aborda-la cuestión, "as regras sobre estrutura da negociación colectiva e as de solución de conflitos de concorrencia entre convenios estatuídas nos acordos interprofesionais ou nos convenios colectivos a que se refire o art. 83.2 [ET], carecen de virtualidade e forza de obrigar no que concerne a aqueles outros convenios colectivos que, atopándose no radio de acción dos anteriores, son de ámbito superior á empresa e cumpren os demais requisitos que impón o parágrafo segundo do art. 84, sempre que as súas normas non traten sobre as materias mencionadas no parágrafo terceiro deste precepto", o parágrafo da cal segundo "é de dereito necesario, o que significa que non pode recoñecerse virtualidade nin eficacia a aqueles pactos ou contratos que o contradigan".

corresponde ás propias empresas, ós sindicatos e, excepcionalmente, ós órganos de representación unitaria ou sindical.

Aínda limitada ás materias relacionadas no parágrafo terceiro do art. 84 ET a validez e eficacia das estipulacións dos Acordos estatais que condicionan a estrutura e contidos dos convenios de ámbito inferior, esa validez e eficacia está supeditada, por descontado, a que se aprecie que os referidos Acordos quedan comprendidos entre os que contempla o art. 83 ET e, polo tanto, posúen a condición de "estatutarios" (natureza normativa e eficacia xeral). Para iso, é preciso que a súa negociación respecte a especial lexitimación que esixe o precepto, que atribúe esta, exclusivamente, ás "organizacións sindicais e asociacións patronais máis representativas, de carácter estatal ou de comunidade autónoma". Valore o lector se tal é o caso daqueles, que aparecen suscritos, segundo consta na resolución administrativa que ordena o seu rexistro e publicación, polos seguintes suxeitos:

1) O **III Acordo para a regulación das relacións laborais no sector portuario**, vixente, por a **Asociación nacional de empresas estibadoras e consignatarias (ANESCO)** e o ente público Portos do Estado en "representación do conxunto de sociedades estatais de estiba e estiba, pola parte empresarial, e os sindicatos" **Coordinadora estatal de traballadores portuarios, UGT e CCOO**, en representación dos traballadores.

2) O **II Acordo para a regulación das relacións laborais no sector portuario**, de 1993, por a **Asociación nacional de empresas estibadoras e consignatarias (ANESCO)** e representantes "do conxunto de sociedades estatais de estiba e estiba", pola parte empresarial, e a **Coordinadora estatal de traballadores portuarios e UGT**, "en representación do colectivo laboral afectado".

3) O **Acordo para a regulación das relacións laborais no sector portuario**, de 1988, por "representantes das sociedades estatais de estiba e estiba dos portos de Alacante, Barcelona, Bilbao-Pasaxes, As Palmas de Gran Canaria, Santa Cruz de Tenerife e Valencia" e a **Asociación nacional de estibadores e consignatarios de buques**, pola parte empresarial, e a **Coordinadora estatal de estibadores portuarios, os Sindicatos de portos e alfándegas de UGT** e a **Federación de transportes e comunicacións de CCOO (sindicato do mar FETCOMAR)**, en representación dos traballadores.

A igual valoración invítase en relación cos dous Acordos estatais de formación continua para o sector de estiba e estiba, que se proclaman negociados "no marco do título III do Estatuto dos Traballadores" e da natureza conferida "polo artigo 83.3 deste texto legal ós acordos sobre materias concretas", aparecendo negociados por **ANESCO**, o ente público **Portos do Estado** y **representantes das sociedades estatais de estiba e estiba, pola parte empresarial, e a Coordinadora de traballadores do mar, UGT e CCOO**, en representación dos traballadores.

4. SUXEITOS NEGOCIADORES

De acordo co art. 85.3.a-n) ET, a identificación dos suxeitos negociadores dun convenio non debería presentar maiores dificultades, ó formar parte do seu "contido mínimo" a "determinación das partes que o concertan". Sen embargo, nos convenios do sector da estiba e estiba, aquela tarefa tropeza, con frecuencia, con graves obstáculos que conducen, nalgúns ocasións, a facela imposible, e outras, á obtención de resultados

inseguros. En efecto, con algunhas excepcións⁸², falta a identificación dos suxeitos negociadores no texto do convenio e abundan os casos en que tal identificación tampouco se deduce do texto da resolución administrativa que ordena o rexistro e a publicación de aquel, ou os datos que aparecen nela non son concluíntes dende o punto de vista de conseguir unha identificación fiable ou suficiente, facéndose referencia, sen máis, á subscripción pola "dirección(enderzo) da empresa" (parece que da sociedade estatal de estiba e estiba) e os "membros do comité de empresa"⁸³, pola "empresa" e o "comité de empresa"⁸⁴, pola "empresa" e o "delegado de persoal"⁸⁵ ou, aínda con maior falta de rigor e precisión, pola "representación empresarial e os representantes dos traballadores"⁸⁶, "polas partes negociadoras"⁸⁷, pola "representación das partes"⁸⁸ ou pola "comisión negociadora"⁸⁹. Así mesmo, non faltan casos en onde non coincide o que manifesta a resolución administrativa e o apuntado nalgún artigo do correspondente convenio, polo xeral, o relativo á composición da comisión paritaria, no que se alude, como asinante, a algún suxeito (sindicato ou asociación empresarial) distinto do que aparece naquela resolución⁹⁰.

Probablemente, a situación descrita débese a que as partes preferiron non manifestar claramente a súa lexitimación, por abrigar dúbidas acerca de ela, e a autoridade laboral, pola súa banda, non quixo entrar no exame dunha cuestión espiñenta, dando por sentado ou presumindo, sen maiores indagacións, que os suxeitos negociadores tiñan lexitimación para subscribi-lo convenio presentado a rexistro. Deste modo, quen impugne o correspondente convenio e manteña que carece da natureza de "estatutario" por non corresponder a ela a representación exercida polos asinantes haberá de probalo.

Polo que respecta ós convenios colectivos de ámbito inferior (de porto ou dun conxunto de portos), reparar nos suxeitos asinantes, identificados, a maioría das veces, a partir do indicado pola resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación de cada un de tales convenios, permite distingui-los seguintes grupos:

1) **Un ou varios sindicatos, unha asociación empresarial e a correspondente sociedade de estiba e estiba.** Convenios dos portos de:

-**Alcudia** [CCOO, Asociación provincial de empresarios de actividades marítimas (APEAM) e Sociedade de estiba e estiba do porto de Alcudia, S. A.].

-**Alacante** (Coordinadora estatal de traballadores do mar, Asociación de empresas estibadoras portuarias de Alacante e SESTIBALSA).

-**Generalitat de Cataluña** ("Org. Estib. Port. Sindicato La Coordinadora", Asociación de empresas estibadoras dos portos autonómicos de Cataluña e Sociedade de estiba dos portos cataláns, S. A.).

-**Gran Canaria** (Coordinadora estatal de traballadores portuarios, CCOO, Asociación de consignatarios e estibadores de buques de As Palmas e SESTIBA).

82 Convenios colectivos dos portos de **Alcudia** (disposición final cuarta), **Eivissa** (disposición final) e **Palma de Mallorca**.

83 Convenio colectivo do porto de **Pasaxes**.

84 Convenio colectivo do porto de **A Coruña**.

85 Convenios colectivos dos portos de **Ferrol** e **Vilagarcía**.

86 Convenio colectivo do porto de **Málaga**.

87 Convenio colectivo do porto de **Tarragona**.

88 Convenio colectivo do porto de **Almería**.

89 Convenio colectivo do porto de **Cartaxena**.

90 Véxase convenios contemplados nas notas 91 a 96, ámbalas dúas incluídas.

-**Eivissa** (Coordinadora estatal de estibadores portuarios, Asociación provincial de empresarios de actividades marítimas (APEAM) e Sociedade estatal de estiba e estiba do porto de Eivissa, S. A.).

-**Mahón** (Coordinadora de estibadores portuarios, Asociación patronal de empresas de actividades marítimas e Sociedade de estiba e estiba do porto de Mahón, S. A.).

-**Palma de Mallorca** [CCOO, Coordinadora de traballadores do mar- Sindicato independente de estibadores de Mallorca, Asociación provincial de empresarios de actividades marítimas (APEAM) e Sociedade estatal de estiba e estiba do porto de Palma de Mallorca, S. A.].

-**Xixón e Avilés** (UGT, OEPA, Asociación de consignatarios e sociedades estatais dos portos afectados⁹¹).

-**Tenerife** (CCOO, Intersindical canaria, Asociación de empresas estibadoras do porto de Santa Cruz de Tenerife e SESTIFE, S. A.)⁹².

-**Valencia** (CGT, CTM, UGT, CCOO, Asociación navieira valenciana e SEVASA),

2) **Sindicatos, empresas estibadoras e a correspondente sociedade estatal de estiba e estiba.** Convenios dos portos de:

-**Bilbao** (sindicatos OUTPB-CTM, UGT, CCOO, ELA, LAB).

-**Gandía** (sindicatos Coordinadora estatal de traballadores portuarios e USO)⁹³.

-**Motril** (sindicato Coordinadora de traballadores portuarios).

-**Sagunto** (sindicatos UGT e Coordinadora de traballadores do mar)⁹⁴.

-**Sevilla** (Sindicatos CCOO e Coordinadora nacional de portuarios)⁹⁵.

3) **Representantes unitarios e a correspondente sociedade estatal de estiba e estiba.** Convenios dos portos de Ferrol⁹⁶, A Coruña⁹⁷, Pasaxes e Vilagarcía⁹⁸.

91 Véxase acta da mesa negociadora do convenio acordando a revisión salarial para o ano 2000 (BO do Principado de Asturias de 8 xuño de igual ano).

92 Véxase resolución administrativa 19 agosto 1999, dispoñendo o rexistro e a publicación do acordo de 12 febreiro de igual ano, de mantemento, coas modificacións e adicións ó efecto establecidas, do convenio de 1995, cos cambios introducidos en 1997 (BOP de Santa Cruz de Tenerife de 20 setembro).

93 A referencia á subscrición polas empresas estibadoras e, en concreto, por NAVARRO BORONAD, S.L., que aparece no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación do convenio, non concorda co que manifesta este no seu art. 7, o cal, ó referirse á comisión paritaria, sinala que estará composta, pola parte empresarial, entre outros, por un membro en representación da "asociación empresarial asinante".

94 A referencia á subscrición polas empresas estibadoras e, en concreto, por TAMERSA, PORLESA, MARMEDSA, que aparece no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación do convenio, non concorda co que manifesta este no seu art. 7, o cal, ó referirse á comisión paritaria, sinala que estará composta, pola parte empresarial, entre outros, por dous membros en representación da "asociación empresarial asinante".

95 A referencia á subscrición polos empresarios "estibadores de buques de Sevilla", que aparece no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación do convenio, non concorda co que manifesta este no seu art. 44, o cal, ó referirse á "representación para a negociación do convenio", sinala que se atribúe, ademais de á sociedade estatal (SESTISE), á "Asociación de empresas estibadoras portuarias de Sevilla".

96 A referencia á subscrición polo "delegado de persoal" (sobrenténdese que da Sociedade estatal de estiba e estiba do porto de Ferrol, S.A), que aparece no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación do convenio, non concorda co que manifesta este no seu art. 7, o cal, ó referirse á comisión paritaria, sinala que estará composta por tres membros en representación dos "sindicatos asinantes".

97 Véxase texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e publicación do convenio.

98 A referencia á subscrición polo "delegado de persoal" (sobrenténdese que da Sociedade estatal de estiba e estiba do porto de Vilagarcía, S.A), que aparece no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación do convenio, non concorda co que manifesta este no seu art. 7, o cal, ó referirse á comisión paritaria, sinala que estará composta, pola parte empresarial, entre outros, por dous membros en representación da "asociación empresarial asinante". Sobre o particular véase, tamén, art. 30 de igual convenio.

4) **Representantes unitarios, unha asociación empresarial e a correspondente sociedade estatal de estiba e estiba.** Convenio do porto de **Huelva** (comité de empresa de ESTIHUELVA, S.A.⁹⁹, Asociación de consignatarios de buques e empresas estibadoras e ESTIHUELVA, S.A.)

5) **Un sindicato e unha asociación empresarial.** Convenio do porto de **Barcelona** (Organización de estibadores portuarios e Asociación de empresas estibadoras portuarias de Barcelona)

Non hai referencias ós suxeitos negociadores, nin no texto do convenio nin no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación daquel, nos convenios dos portos de **Cartagena**, **Castelló** e **Melilla**. Non se puido acceder ó contido da correspondente resolución administrativa e non hai ningunha referencia no texto do convenio ós suxeitos negociadores, polo que non se pode facer ningunha indicación acerca deles, no convenio do porto de **Santander**. Por último, aínda que non se puido acceder ó contido da correspondente resolución administrativa ou os datos proporcionados por esta son insuficientes para a identificación dos devanditos suxeitos, do artigo dedicado á composición da comisión paritaria pódese deducir tal identificación, total ou parcialmente e, en ámbolos dous casos, sen absoluta seguridade, nos convenios dos portos de **Alxeciras** [art. 7; posible subscrición por varios sindicatos, non identificados, a sociedade estatal (SESTIBALSA) e unha asociación empresarial], **Almería** [art. 7; referencia á subscrición por varios sindicatos, non identificados, a sociedade estatal (SESTIALSA) e as empresas estibadoras], **Baía de Cádiz** (art. 7; posible subscrición por varios sindicatos, non identificados), **Málaga** (art. 7; referencia á subscrición por varios sindicatos, non identificados) e **Tarragona** [art. 7; posible subscrición pola sociedade estatal (ESTARRACO) e a Asociación de empresas estibadoras do porto de Tarragona].

5. ASPECTOS TEMPORAIS

A) Xeral

Os aspectos temporais do convenio colectivo quedan sometidos, en boa medida, ó que acorden os seus partes, ás que o ET concede unha ampla marxe de actuación, respectuoso co exercicio da autonomía colectiva do que aquel é froito.

A aludida liberdade das partes para determinalo concerne á obrigada especificación do "ámbito temporal" do convenio [art. 85.3.b) ET] maniféstase xa á hora da fixación da entrada en vigor e do período de vixencia deste, dispoñéndose que "entrará en vigor na data que acorden as partes" (art. 90.4 ET), ás que corresponde tamén establecer a súa duración, que poderá ser distinta (igual que a propia entrada en vigor) para cada materia ou grupo homoxéneo de materias (art. 86.1 ET; por exemplo, dous anos agás para as cláusulas salariais, usualmente sometidas á vixencia dun ano). Semellante liberdade permite a aquelas dispoñer a aplicación do convenio con efectos *retroactivos*, o que ten sentido en relación con cláusulas que establezan condicións de traballo de contido económico ou cuantificables, como son as relativas ás retribucións ou ó tempo de traballo. Adoita obedecer esa atribución de efectos retroactivos ó propósito de evitar, no posi-

99 A referencia ó devandito comité, que aparece no texto da resolución administrativa que dispón o rexistro e a publicación do convenio, non concorda co que manifesta este no seu art. 7, o cal, ó referirse á comisión paritaria, sinala que estará composta por catro membros en representación dos "sindicatos asinantes.

ble, a solución de continuidade entre o vencemento do anterior convenio e a entrada en vigor do novo. Figure ou non dotado de retroactividade, a aplicación deste último unicamente é esixible a partir do momento da súa publicación.

Para que o convenio colectivo deixe de producir efectos unha vez esgotado o prazo de duración pactado requírese o seu *denuncia expresa* por calquera das dúas partes que o negociasen, a realizar na "forma e condicións" e dentro do prazo de preaviso que tamén é obrigado que figure naquel [art. 85.2.d) ET]. De non media-la indicada denuncia expresa, a vixencia do convenio prorrogarase "de ano en ano", salvo pacto en contrario (art. 86.2 ET), que pode consistir, sen que con iso se pechen outras posibilidades, na atribución á prórroga dunha duración inferior ou superior ó ano. Á falta de denuncia expresa equipárase a levada a cabo con inobservancia do prazo de preaviso acordado¹⁰⁰.

Aínda mediando denuncia válida e vencemento do prazo de duración pactado, o convenio colectivo pode continuar aplicándose ou desprezar eficacia ata a súa substitución por outro, pasando á coñecida como situación de *ultraactividad*. Salvo que o propio convenio conteña un pacto en contrario, a partir da denuncia perden vixencia unicamente as cláusulas obrigacionais (art. 86.3, parágrafo primeiro, ET)¹⁰¹, e con aquela e o esgotamento do prazo de duración estipulado manterase a aplicación, ata o novo convenio, do contido normativo. A través de indicado pacto, as partes poden determinar qué cláusulas obrigacionais manterán a súa vixencia e cómo o farán, excluír a ultraactividad do contido normativo ou fixa-lo alcance material e temporal que terá, como oportunamente sinala o art. 86.3, parágrafo segundo, ET: "a vixencia do contido normativo do convenio colectivo, unha vez concluída a duración pactada, *producírase nos termos que se establecerían no propio convenio*"¹⁰².

B) Dos Acordos estatais

Dos tres Acordos estatais para a regulación das relacións laborais no sector portuario, só o vixente fixa a súa entrada en vigor no "día da súa sinatura" (art. 4)¹⁰³. Os outros dous sinalan expresamente outra data distinta, aínda que próxima á súa subscripción¹⁰⁴. En canto á duración xeral, tanto o vixente como o de 1993 coinciden en establecela en cinco anos, mentres que o de 1988 a fixou nun. Este é tamén o único dos Acordos no que a data de entrada en vigor resulta ser anterior á da subscripción¹⁰⁵.

O réxime da denuncia coincide nos tres Acordos, que se limitan a dispoñer-lo prazo de preaviso co que debe realizarse: "con dous meses de antelación" ó vencemento do correspondente Acordo "ou de calquera das súas prórrogas"¹⁰⁶, respecto ás cales se omite toda previsión acerca de cómo se producirán. Coinciden tamén aqueles en establecer o seu ultraactividad ata a substitución por outro acordo¹⁰⁷; neste punto, unicamente o

100 STS de 27 outubro 1999 (I.O. J 1479).

101 Véxase, confirmando a posibilidade de pactar a ultraactividad deste tipo de cláusulas, sentencias TS de 12 abril e 20 decembro 1995 (Ar. 3.048 e 9.486).

102 As previsións do citado precepto non son aplicables ós convenios "extraestatutarios" (STS de 25 xaneiro 1999; I.O. J 37, en casación para a unificación de doutrina).

103 Tivo lugar aquela o 27 setembro 1999.

104 O Acordo de 1993, suscrito o 18 outubro de igual ano, a do 1 novembro, tamén de igual ano (art. 5). O Acordo de 1988, suscrito o 5 febreiro de igual ano, a de 1 xaneiro, tamén de igual ano (art. 5).

105 Véxase nota anterior.

106 Art. 4 Acordo vixente; art. 5 Acordos de 1993 e 1988.

107 *Ibidem*.

de 1993 precisa, evitando posibles dúbidas, que se exceptúan de dita ultraactividade "as estipulacións que posúan unha duración determinada".

Polo que refire ós dous Acordos estatais de formación continua para o sector de estiba e estiba, dispoñen (art. 5) a súa entrada en vigor o día seguinte ó da súa publicación, se ben o **II** prevé que "os seus efectos lle retrotraigan ó 1 de xaneiro de 2001", o que permite conseguir que non haxa solución de continuidade entre el e o **I**, que esgotou a súa duración o 31 decembro 2000. Coinciden ámbolos dous Acordos en establecer (de novo art. 5) que ó vencemento do prazo de duración estipulado se producirá "a súa expiración, sen necesidade de denuncia", así como que as partes poden acordar, de "xeito expreso", a súa prórroga, á cal conducirá tamén, "automaticamente", a do correspondente **Acordo nacional de formación continua** (o **II**, de 1996, e o **III**, de 2000), do que cada un constitúe desenvolvemento. Isto último permite tamén comprender que aqueles tomen como termo do seu período de duración o fixado para o Acordo nacional do que traian causa (o 31 decembro 2000 e o 31 decembro 2004).

C) Dos convenios de porto (ou dun conxunto de portos)

a) Duración

Salvo dous casos¹⁰⁸, tódolos convenios examinados fixan a súa duración xeral en máis dun ano. Aínda que a duración máis frecuente é o de tres anos ou unha próxima a eles¹⁰⁹, non faltan períodos de vixencia superiores, de catro anos¹¹⁰ ou catro anos e algúns meses¹¹¹, cinco anos¹¹² ou cinco anos e algúns meses¹¹³ e seis anos¹¹⁴, que é a duración máxima atopada. En suma, a maioría dos convenios teñen unha duración xeral de tres ou máis anos.

Sen prexuízo da aludida duración xeral, queda sometida a un prazo de duración específico, máis reducido, a regulación dos importes dos conceptos salariais, caracterizada pola suxeición a regras de vixencia anual. Así mesmo, esta é a atribuída, nalgunhas ocasións -moi poucas- ó importe de certas achegas empresariais de natureza asistencial¹¹⁵. Os convenios negociados baixo a vixencia do II Acordo estatal adoitan tamén fixar un prazo de duración específico, igualmente máis reducido (ata o 31 decembro 1995), en relación coa regulación da composición dos equipos de traballo. É excepcional a introducción de cláusulas de contido aplicable máis alá da duración xeral do convenio¹¹⁶.

108 Convenios colectivos dos portos de **Sevilla** (once meses) e **Tenerife** (dez meses e dezaseis días).

109 Por exemplo, convenios colectivos dos portos de **Barcelona**, **Xixón** e **Avilés**, **Motril**, **Santander**, **Tarragona** e **Vilagarcía**. Fixa a referida duración xeral en tres anos e tres meses (dende o 1 outubro 1999 ata o 31 decembro 2001) o convenio colectivo do porto de **Alacante**; en dous anos e once meses, os convenios colectivos dos portos de **Gandía** (dende o 1 febreiro 1995 ó 31 decembro 1997) e **Huelva** (dende o 1 febreiro 1996 ó 31 decembro 1998).

110 Convenio colectivo do porto de **Melilla**.

111 Convenio colectivo do porto de **Baía de Cádiz** (vixencia dende o 26 xullo 2000 ata o 31 decembro 2004).

112 Convenios colectivos dos portos de **Palma de Mallorca**, **Pasaxes** e comerciais dependentes de **Portos da Generalitat**.

113 Convenios colectivos dos portos de **Castellón** e **Gran Canaria** (vixencia dende a súa sinatura, producida o 21 xuño 2000, ata o 31 decembro 2006).

114 Convenios colectivos dos portos de **Bilbao**, **Cartaxena** e **Ferrol**.

115 Véxase art. 48 convenio colectivo de os **estibadores portuarios do porto de Ferrol** e art. 14 convenio colectivo **estibadores portuarios do porto de Palma de Mallorca**.

116 Descóbrese esta situación no convenio do **sector estiba e estiba do porto de Sevilla**, nos arts. 21 ("gratificacións extraordinarias de xuño e decembro") e 22 ("retribución de vacacións anuais") e no anexo III ("pagas extras e vacacións").

b) Entrada en vigor. Retroactividade

Polo que respecta á entrada en vigor, non aparecen novidades en comparación co que sucede noutros sectores. A súa determinación realízase, case en igual proporción, directamente, mediante a fixación expresa dunha data; ou indirectamente, a través da indicación de que aquela se entende producida o día da sinatura ou á sinatura do correspondente convenio, a partir dese día ou no día seguinte. Tamén como noutros sectores, non faltan casos de convenios que sinalan unha data de entrada en vigor distinta, anterior ou posterior á xeral, para unha concreta ou concretas materias. Á parte dos efectos económicos do convenio, que son, normalmente, os que lle ven afectados pola situación descrita¹¹⁷, esta tamén se descobre, no convenio dos portos de **Tenerife**, en relación con determinados aspectos concernentes ó tempo de traballo (ampliación de tipos de xornada e réxime de traballo dos sábados e domingos), aplicables a partir dunha data posterior á xeral de entrada en vigor daquel.

Así mesmo, non ofrece particularidade a atribución de efectos retroactivos á aplicación dos convenios, asociada ás expostas regras de entrada en vigor. Recórdase aquí que semellante retroactividade non ten sentido máis que en relación cos conceptos cuantificables, como son os económicos, o cal, igual que noutros sectores, pasa desapercibido para un bo número de convenios aquí considerados, que omiten calquera precisión tendente a acouta-lo alcance daquela na indicada dirección{endereço}. Por descontado, o intérprete debe suplir convenientemente semellante omisión.

c) Denuncia

Tampouco se rexistran respecto a ela achegas novidosas ou orixinais de relevo. O tratamento límitase, polo xeral, á sinalización do período de tempo mínimo que debe mediar entre a súa realización e a data de vencemento do convenio; con iso queda determinado, obviamente, o *dies ad quem* do correspondente prazo (ata cándo pode cursarse válida a denuncia), pero non o *dies a quo*. A maior parte dos convenios que ofrecen o indicado tratamento establecen, con evidente influencia dos sucesivos Acordos estatais, que a denuncia deberá ter lugar con dous meses de antelación á data de vencemento do convenio ou, no seu caso, segundo se indica tamén con certa frecuencia, de calquera das prórrogas deste¹¹⁸. Son realmente poucos os convenios do grupo considerado que recorren a outro prazo de antelación; os que o fan, elévano a tres meses¹¹⁹, reduceno a un¹²⁰ ou límitanse a establecer que a denuncia se haberá de producir "con antelación ó vencemento da vixencia" do convenio¹²¹, sen sinalar un prazo concreto.

Fronte a esa regulación dos aspectos temporais da denuncia, seguida maioritariamente, admiten a consideración de supostos especiais, á vez que excepcionais, os dos convenios dos portos de **Xixón** e **Avilés** e **Pasaxes**. O primeiro dispón que aquela

117 Así, Convenios colectivos dos portos de **Alcudía** (art. 4), **Almería** (art. 4), **A Coruña** (art. 4), **Eivissa** (art. 3), **Palma de Mallorca** (disposición transitoria: abono e liquidación dos "conceptos económicos do sistema de rendementos e remuneración do traballo"), **Tenerife** (nova redacción do art. 4 do convenio de 1995) e **Valencia** (art. 4).

118 Así, convenios colectivos dos portos de **Alcudía**, **Alxeciras**, **Almería**, **Barcelona**, **Baía de Cádiz**, **Ferrol**, **Gandía**, **Gran Canaria**, **Huelva**, **Eivissa**, **A Coruña**, **Mahón**, **Málaga**, **Melilla**, **Motril**, **Palma de Mallorca**, **dependentes de Portos da Generalitat**, **Sagunto**, **Santander**, **Tarragona**, **Valencia** e **Vilagarcía**.

119 Así, convenios colectivos dos portos de **Cartaxena**, **Castellón** e **Sevilla**.

120 Convenio colectivo dos portos de **Tenerife**.

121 Convenio colectivo do porto de **Alicante**.

haberá de levarse a cabo no último mes de vixencia, co que o primeiro e o último día do devandito mes constituirían, respectivamente, o *dies a quo e ad quem* do prazo de denuncia. O segundo omite calquera referencia ó asunto, polo que debe entenderse que a propia data de vencemento do convenio é tamén a do *dies ad quem* do prazo para a súa denuncia¹²².

Non son moitos os convenios que completan a regulación do prazo de preaviso coa da forma da denuncia. Os que o fan, dispoñen que esta terá que efectuarse por escrito comunicado á outra parte e á autoridade laboral¹²³, debéndose entender que isto último é para os efectos do rexistro da denuncia escrita a que se refire o art. 2.a-n) do Real Decreto 1.040/1981, de 22 maio, sobre rexistro e depósito de convenios colectivos.

Un caso particular, por conter previsións de difícil harmonización, é o do art. 3 do convenio colectivo do porto de Bilbao. A pesar de dispoñer que "o convenio se considera denunciado *automaticamente*" o día que para ó efecto se sinala, anterior ó seu vencemento, manifesta, a continuación, que en materia de prórroga se estará ó que "dispoña a lexislación vixente" e que "a denuncia se fará mediante comunicación escrita". Este requisito non casa coa predicada automaticidad da denuncia, coa que tampouco é compatible a referencia á prórroga anual do convenio por falta de denuncia, implícita na remisión da materia ó disposto na lexislación vixente (art. 86.2 ET). Tales contradicións do precepto deben resolverse, aplicando as regras de interpretación dos contratos, a favor da necesidade de denuncia, ó prevalecer sobre a previsión do seu automaticidad as outras dúas estipulacións mencionadas¹²⁴, reveladoras da verdadeira vontade dos suxeitos negociadores.

d) *Prórrogas*

Non atopa ningunha achega adicional á regra do art. 86.2 ET, de prórroga de ano en ano do convenio en caso de falta de denuncia expresa deste. A maioría dos convenios veñen a reproducir tal regra¹²⁵ ou limitáanse, sen máis, a remitir a ela ("estarase ó que dispoña a lexislación vixente")¹²⁶, que opera -recordar- "salvo pacto en contrario" naqueles. Por ser supletoria respecto á regulación convencional, haberá de aplicarse, igualmente, nos poucos casos nos que o correspondente convenio omite aborda-la cuestión¹²⁷. Por se houberse algunha dúbida ó respecto, coida en precisa-lo convenio do porto de Barcelona que a prórroga tácita por períodos anuais sucesivos non comporta a continuidade da obriga de revisar anualmente os salarios, os importes da cal permanecerán nos que tivesen no momento do vencemento do prazo de duración pactado.

122 Véxase A. ARUFE VARELA: *La denuncia del convenio colectivo*, Civitas (Madrid, 2000), páxinas 98-99.

123 Convenios colectivos dos portos de **Alacante, Bilbao, Cartaxena, Castellón, Ferrol, Xixón e Avilés e Sevilla**.

124 Non difire esta solución da que mantén, nun caso similar (previsións de denuncia automática e de prórroga anual do convenio non denunciado), a STSJ Cataluña de 5 xuño 1997 (ÁS 2.436). Sobre a necesidade de que a cláusula de denuncia automática "apareza redactada ... con termos claros e precisos, que non deixe lugar a dúbidas acerca de cal sexa a vontade dos suxeitos pactantes", A. ARUFE VARELA, *op. cit.*, páxina 74.

125 Convenios colectivos dos portos de **Alxeciras, Barcelona, Baía de Cádiz, Cartaxena, Castellón, Gran Canaria, A Coruña, Palma de Mallorca, dependentes de Portos da Generalitat, Santander, Sevilla e Tarragona**.

126 Convenios colectivos dos portos de **Alcudía, Bilbao, Ferrol, Gandía, Huelva, Eivissa, Mahón, Málaga, Melilla, Motril, Sagunto, Valencia e Vilagarcía**.

e) Ultraactividade

Os convenios que gardan silencio sobre ela, sometidos, polo tanto, á regra supletoria do art. 86.3 ET ("en defecto de pacto manterase en vigor o contido normativo do convenio"), non son moitos máis que os que a prevén. Aínda que estes últimos adoitan dispoñer que "o convenio continuará vixente na súa totalidade, aínda denunciado, ata tanto non sexa substituído por outro"¹²⁸ ou que, "denunciado o convenio e ata a entrada en vigor do novo que o substitúa, estará vixente a totalidade do seu contido"¹²⁹, non parece que fora intención das partes a ampliación da ultraactividade ás cláusulas obrigatorias¹³⁰. Aínda cinguida ó contido normativo, non parece tampouco que alcance ás estipulacións que figuren suxeitas a un prazo determinado de aplicación (estaríase ante pactos de exclusión parcial da ultraactividade) ou que deba conducir á negociación de novas revalorizacións salariais non previstas expresamente¹³¹ ou que non se deduzan de forma clara do tenor do convenio¹³².

127 Convenios colectivos dos portos de **Alacante, Almería e Pasaxes**. Refírese á prórroga por falta de denuncia do convenio, pero non dispón nada acerca da súa duración, o convenio dos portos de **Xixón e Avilés**.

128 Entre outros, convenios colectivos dos portos de **Almería, Barcelona, Baía de Cádiz, Palma de Mallorca, Santander e Tarragona**.

129 Convenio colectivo do porto de **Sevilla**.

130 Á perda da vixencia destas refírese o convenio colectivo do porto de **A Coruña** (art. 4).

131 Exclúe que caiban esas revalorizacións o convenio colectivo do porto de **Barcelona** (art. 3).

132 Sobre este tipo de cuestións véase A. ARUFE VARELA, op. cit., páxinas 159-162.

ANEXO

RELACIÓN DOS CONVENIOS COLECTIVOS EXAMINADOS

(inclúense unicamente os do sector, concibido na forma indicada no apartado 1)

I. Acordos de ámbito estatal

- 1) III Acordo para a regulación das relacións laborais no sector portuario (Res. DGT de 19 novembro 1999; BOE de 10 decembro).
- 2) II Acordo para a regulación das relacións laborais no sector portuario (Res. DGT de 3 novembro 1993; BOE de 16 de igual mes).
- 3) Acordo para a regulación das relacións laborais no sector portuario (Res. DGT de 17 febreiro 1998; BOE de 4 marzo).
- 4) Convenio colectivo marco de ámbito sectorial de estibadores portuarios (Res. DGT de 15 setembro 1980; BOE de 19 de igual mes).
- 5) Acordo de adhesión do sector de estiba e estiba ó III Acordo Nacional de Formación Continua; II Acordo estatal de formación continua para o sector estatal de estiba e estiba (Res. DGT de 19 xullo 2001; BOE de 7 agosto).
- 6) I Acordo estatal de formación continua para o sector de estiba (Res. DGT de 3 febreiro 1998; BOE de 18 de igual mes).
- 7) Acordo sobre réxime disciplinario do sector de estiba (Res. DGT de 10 abril 1996; BOE de 27 de igual mes).
- 8) Acordo sobre clasificación profesional das sociedades de estiba e estiba (Res. DGT de 26 xaneiro 1995; BOE de 10 febreiro).

II. Convenios de porto ou de grupos de portos

(relaciónanse por Comunidades Autónomas)

ANDALUCÍA

- 1) Convenio colectivo do sector de estiba do porto de Alxeciras (BOP de Cádiz de 31 outubro 2002).
- 2) Convenio colectivo dos traballadores portuarios do porto de Almería (Res. Delegado provincial de emprego e desenvolvemento tecnolóxico de 5 febreiro 2003; BOP Almería de 4 marzo).
- 3) Convenio colectivo para a regulación das relacións laborais dos estibadores portuarios no porto da Baía de Cádiz (BOP Cádiz de 22 xaneiro 2002).
- 4) Convenio colectivo da Sociedade de estiba e estiba do porto de Huelva (ESTIHUELVA) (BOP Huelva de 27 xullo 1996).
- 5) Convenio colectivo para a regulación das relacións laborais do sector portuario do porto de Málaga (BOP de Málaga de 30 novembro 1995).
- 6) Convenio colectivo para o sector de traballadores portuarios do porto de Motril (BOP Granada de 25 xullo 1996).
- 7) Convenio colectivo do sector estiba e estiba do porto de Sevilla (BOP de Sevilla de 19 febreiro 1992).

ASTURIAS

- 8) Convenio colectivo provincial do sector de estiba e estiba do Principado de Asturias (Res. Dirección Provincial do Ministerio de Trabajo e Asuntos Sociais de 29 xuño 1999; BO do Principado de Asturias de 20 xullo).

BALEARES

- 9) Convenio colectivo de traballadores portuarios do porto de Alcudia (BOIB de 12 setembro 1996).
- 10) Convenio colectivo dos estibadores portuarios do porto de Eivissa (BOIB de 10 agosto 1996).
- 11) Convenio colectivo de traballadores portuarios do porto de Mahón (BOIB de 20 agosto 1996)
- 12) Convenio colectivo de estibadores portuarios do porto de Palma de Mallorca (Res. Dirección Xeral de Trabajo e Saúde Laboral de 26 maio 2003; BOCAIB de 17 xullo 2003).

CANARIAS

- 13) Convenio colectivo do sector estiba e estiba dos portos da Illa de Gran Canaria (BOP de As Palmas de 30 novembro).
- 14) Convenio colectivo dos estibadores portuarios dos portos de Tenerife (BOP de Santa Cruz de Tenerife de 13 decembro 1995). Por Acordo de 12 febreiro 1999, da comisión negociadora, amplíase a vixencia temporal do convenio ata o 31 decembro 1999, con determinadas modificacións e adicións (BOP de Santa Cruz de Tenerife de 20 setembro 1999).

CANTABRIA

- 15) Convenio colectivo de estibadores portuarios do porto de Santander (BO de Cantabria de 5 febreiro de 2002).

CATALUÑA

- 16) Convenio colectivo de traballo do sector portuario (empresas estibadoras e estibadores portuarios para actividades portuarias constitutivas do servizo público de estiba e estiba de buques) da provincia de Barcelona (Res. Delegación Territorial do Departamento de Trabajo de 4 marzo 2002; DOGC de 10 outubro).
- 17) Convenio colectivo de traballo dos portos comerciais dependentes de Portos da Xeneralidade (Res. Dirección Xeral de Relacións Laborais de 13 xaneiro 2000; DOGC de 28 febreiro).
- 18) Convenio colectivo de traballo do sector de estiba e estiba do porto de Tarragona (Res. Delegación Territorial do Departamento de Trabajo de 19 decembro 2001; DOGC de 22 febreiro 2002).

COMUNIDADE VALENCIANA

- 19) Convenio colectivo para o sector portuario de estiba de Alacante (Res. Director Territorial de Emprego e Trabajo de 29 abril 2002; BOP de Alacante de 1 xuño).

- 20) Convenio colectivo para a regulación das relacións laborais no sector portuario de Castellón (Res. Dirección{Enderezo} Territorial de Emprego de 26 outubro 2001; BOP de Castellón de 29 febreiro).
- 21) Convenio colectivo de traballo do Porto de Gandía (BOP de Valencia de 22 decembro 1995).
- 22) I Convenio colectivo de estiba e estiba do porto de Sagunto (BOP de Valencia de 27 decembro 1996).
- 23) Convenio colectivo para a regulación das relacións laborais do sector portuario do porto de Valencia (BOP de Valencia de 9 maio 1996).

GALICIA

- 24) Convenio colectivo dos estibadores portuarios do porto de Ferrol (Res. Delegación Provincial da Consellería de Xustiza, Interior e Relacións Laborais de 2 outubro 2001; DOGA de 18 decembro).
- 25) Convenio colectivo para a regulación das relacións laborais entre SESTICO e o colectivo de traballadores portuarios do porto de A Coruña (Res. Delegación Provincial da Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais de 2 maio 2003; DOGA do 24).
- 26) Convenio colectivo da empresa Sociedad estatal de estiba e estiba do porto de Vilagarcía, S. A-N. (SESTIVA) (DOGO de 2 outubro 1997).

MELILLA

- 27) Convenio colectivo das relacións laborais de servizo público de estiba e estiba no porto de Melilla (BOP de Melilla de 14 marzo 1996).

MURCIA

- 28) Convenio colectivo para a Sociedade estatal de estiba e estiba do porto de Cartaxena (SESTICARSA) (BO da Rexión de Murcia de 27 decembro 2000).

PAÍS VASCO

- 29) Convenio colectivo dos estibadores portuarios do porto de Bilbao (Res. Delegación Territorial do Departamento de Xustiza, Economía, Traballo e Seguridade Social; BO de Biscaia de 18 xuño 1998).
- 30) Convenio colectivo laboral entre a "Sociedade estatal de estiba e estiba do porto de Pasaxes, S. A. (SESPA), as empresas estibadoras e os traballadores portuarios (Res. Delegación Territorial do Departamento de Justicia, Emprego e Seguridade Social de 8 febreiro 2002; BO de Guipúzcoa de 12 marzo 2003).